

Bruxelles, 31.1.2017.
COM(2017) 30 final/2

CORRIGENDUM

Cancels and replaces the Report COM(2017) 30 final
of 24 January 2017 for incorrect paragraph sequence of numbering.
Concerns all versions.

**IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM
GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

Jačanje prava građana u Uniji demokratskih promjena

Izvješće o građanstvu EU-a za 2017.

Sadržaj

1.	Uvod.....	3
2.	Promicanje prava koja proizlaze iz građanstva EU-a i zajedničkih vrijednosti EU-a .	4
2.1.	Olakšavanje upoznavanja s pravima građana u EU-u.....	4
2.2.	Jačanje zajedničkih europskih vrijednosti.....	5
3.	Promicanje i jačanje sudjelovanja građana u demokratskom životu EU-a	8
3.1.	Jačanje angažmana građana u demokratskom procesu EU-a.....	8
3.2.	Jačanje transparentnosti – prema demokratskoj Uniji	9
3.3.	Prekogrančni pristup političkim informacijama	10
3.4.	Povećanje sudjelovanja mobilnih građana EU-a u političkom životu	10
4.	Pojednostavnjenje svakodnevnog života građana EU-a	11
4.1.	Skraćivanje birokratskog postupka i obavješćivanje građana.....	12
4.1.1.	Pomaganje građanima EU-a u pokretu i obavješćivanje.....	12
4.1.2.	Smanjenje birokracije povezane s javnim ispravama građana.....	13
4.1.3.	Smanjenje birokracije u području obiteljskog prava.....	13
4.2.	Pojednostavnjenje putovanja, života i rada diljem EU-a za građane	14
4.2.1.	Povećanje prilika za studente, vježbenike, učitelje i druge radnike.....	14
4.2.2.	Daljnje pojednostavnjenje života i putovanja u EU-u.....	15
5.	Jačanje sigurnosti i promicanje jednakosti.....	17
5.1.	Suzbijanje sigurnosnih prijetnji i zaštita građana.....	17
5.1.1.	Suzbijanje sigurnosnih prijetnji u području pravosuđa i temeljnih prava na temelju uzajamnog povjerenja	17
5.1.2.	Zaštita građana EU-a u inozemstvu	18
5.2.	Zaštita svih građana i promicanje jednakosti i nediskriminacije	19
5.2.1.	Zaštita žrtava i svjedoka te pružanje potpore žrtvama i svjedocima.....	19
5.2.2.	Promicanje jednakosti i nediskriminacije	20
6.	Zaključak.....	21

1. UVOD

U građanstvu EU-a koje je zajedničko svim Europljanima i kojim se nacionalna državljanstva upotpunjuju, a ne zamjenjuju, utjelovljena su zajednička prava i vrijednosti te bogata raznolikost Unije različitih nacionalnosti i jezika.

Ugovorom iz Lisabona i Poveljom EU-a o temeljnim pravima učvršćena su prava, mogućnosti i jamstva koja proizlaze iz građanstva EU-a. To uključuje slobodu putovanja, rada i studiranja u drugim državama EU-a, slobodu sudjelovanja u europskom političkom životu i zaštitu od diskriminacije na temelju državljanstva.

Radi stjecanja uvida u stanje građanstva EU-a na čitavom području Unije te radi procjene njegova učinka na svakodnevni život europskih građana i potrebe za daljnje djelovanje Komisija je 2015. provela posebno javno savjetovanje¹ i dva istraživanja o građanstvu EU-a², uključujući jedno o biračkim pravima³. Organizirana su i događanja s glavnim dionicima, osobito s Europskim parlamentom i Odborom regija⁴. Druge povratne informacije dobivene su izravno od dionika i građana EU-a.⁵

Otkad je građanstvo EU-a prije 25 godina prvi put ugrađeno u Ugovor iz Maastrichta ostvaren je znatan napredak u pogledu učinkovitog ostvarivanja prava građana EU-a u praksi. Danas se dvije trećine Europljana doživljava građanima EU-a, a taj je broj čak i veći među mlađim naraštajima⁶.

Međutim, potrebni su stalni naponi da bi se osiguralo da svi građani EU-a znaju svoja prava i da mogu u potpunosti sudjelovati u europskom demokratskom procesu. To je politički prioritet za Komisiju koja je pozvala na stvaranje Unije demokratskih promjena⁷. Ujedno je riječ o zajedničkom nastojanju u kojemu države članice, nacionalni parlamenti i institucije EU-a surađuju u cilju jačanja povjerenja građana Europe u naš zajednički projekt za snažniju i bolju Europu⁸.

¹ Javno savjetovanje o građanstvu EU-a, zajedničkim vrijednostima, pravima i demokratskom sudjelovanju („Javno savjetovanje o građanstvu EU-a iz 2015.”) koje je Komisija pokrenula 14. rujna 2015., http://ec.europa.eu/justice/citizen/document/files/2015_public_consultation_booklet_en.pdf.

² Flash Eurobarometar 430 – Građanstvo Europske unije – listopad 2015. („Istraživanje Eurobarometra o građanstvu EU-a iz 2015.”).

³ Flash Eurobarometar 431 – Biračka prava – studeni 2015. („Istraživanje Eurobarometra o biračkim pravima iz 2015.”).

⁴ Zajednička rasprava Europskog parlamenta i Komisije od 15. ožujka 2016. „Građanstvo Unije u praksi: naše zajedničke vrijednosti, prava i demokratsko sudjelovanje”; vidjeti i konferenciju o građanstvu EU-a i pravosuđu koju je od 14. do 15. rujna 2015. organiziralo luksemburško predsjedništvo Vijećem uz potporu Komisije, <http://www.eu2015lu.eu/en/agenda/2015/09/14-15-conf-cjue-citoyens/index.html>. Vidjeti i konferenciju o građanstvu koju su zajednički organizirali Komisija i Odbor regija u Oviedu u rujnu 2016.: http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=34851.

⁵ To obuhvaća prigovore i zahtjeve za informacije zaprimljene od organizacija civilnog društva i građana, uključujući one s portala Vaša Europa na kojemu je u prosincu 2016. ukupan broj upita dosegao 210 000.

⁶ Prema rezultatima istraživanja standardnog Eurobarometra o građanstvu EU-a iz proljeća 2016. („Standardno istraživanje Eurobarometra o građanstvu EU-a iz 2016.”) osjećaj pripadnosti europskom građanstvu ima ukupno 66 % građana, što je druga najviša razina od 2010. (67 % u proljeće 2015.), pri čemu se europskim građanima osjeća 70 % mlađih od 50 godina i 77 % mlađih od 25 godina.

⁷ Jean-Claude Juncker, Novi početak za Europu: moj program za zapošljavanje, rast, pravednost i demokratske promjene (političke smjernice za sljedeću Europsku komisiju).

⁸ Jean-Claude Juncker, Govor o stanju Unije 2016.: Prema boljoj Europi – Europi koja štiti, osnažuje i brani (Strasbourg, 14. rujna 2016.).

Komisija je 2013. najavila 12 novih inicijativa u šest ključnih područja kojima će se ukloniti preostale prepreke koje građanima stoje na putu do ostvarivanja prava koja proizlaze iz građanstva EU-a⁹. U međuvremenu je djelovala u vezi sa svim tim inicijativama¹⁰.

U ovom, trećem izvješću o građanstvu EU-a Komisija ocjenjuje ostvareni napredak u skladu sa svojim političkim prioritetima za zapošljavanje, rast, pravednost i demokratske promjene. U Izvješću se iznose glavne inicijative poduzete od 2014. u cilju promicanja i jačanja europskoga građanstva te se u njemu predstavljaju konkretni prijedlozi za ostvarenje ključnih prioriteta povezanih s promicanjem, zaštitom i jačanjem prava koja proizlaze iz građanstva EU-a.

2. PROMICANJE PRAVA KOJA PROIZLAZE IZ GRAĐANSTVA EU-A I ZAJEDNIČKIH VRIJEDNOSTI EU-A

Građani trebaju biti svjesni svojih prava da bi od njih mogli imati koristi. Unatoč tome što su neka prava dobro poznata i djelotvorno se provode, još uvijek ima nedostataka i nesporazuma. Djelotvornost prava koja proizlaze iz građanstva EU-a ovisi o postojanju te svijesti među građanima, u vladama država članica te u lokalnim i regionalnim tijelima.

2.1. Olakšavanje upoznavanja s pravima građana u EU-u

Europljani su više nego ikada svjesni svojeg **statusa građana Unije**¹¹ i većina njih sada smatra da **poznaju svoja prava koja imaju kao građani EU-a**.¹² Ujedno osjećaju da su **bolje obaviješteni o tim pravima**, no ne nužno o svima:¹³ primjerice, svijest o pravu na konzularnu zaštitu i dalje je niska.¹⁴ Udio Europljana koji **žele znati** više o svojim pravima nastavlja rasti¹⁵. Osim toga, građani EU-a možda nisu uvijek svjesni da je ostvarivanje prava koja proizlaze iz građanstva EU-a povezano s određenim odgovornostima¹⁶. Moguće je, na primjer, da previđaju važnost svojih osobnih i putnih isprava te činjenice da bi trebali hitno prijaviti njihov gubitak ili krađu radi smanjenja rizika od prijevare.

Daljnje poboljšanje razumijevanja prava u EU-u, uključujući pravo na slobodu kretanja i s njime povezane uvjete, važno je za njihovu djelotvornu svakodnevnu provedbu.

Komisija će nastaviti sa svojim naporima da upozna građane s njihovim pravima u EU-u i s postupkom u slučaju njihova nepoštovanja¹⁷. Jednako će tako nastaviti pomagati sve većem broju građana EU-a koji traže informacije o svojim pravima, osobito putem portala Vaša

⁹ Izvješće o građanstvu EU-a iz 2013. (COM(2013) 269 final).

¹⁰ Vidjeti prilog tom izvješću radi potpunog uvida u sva djelovanja poduzeta od 2013.

¹¹ 87 % ispitanika svjesno je statusa, a 78 % zna kako se on stječe: Istraživanje Eurobarometra o građanstvu EU-a iz 2015.

¹² Standardno istraživanje Eurobarometra o građanstvu EU-a iz 2016.

¹³ Istraživanje Eurobarometra o građanstvu EU-a iz 2015. 42 % ispitanika smatra da su poprilično dobro ili vrlo dobro obaviješteni o svojim pravima (porast od 6 postotnih bodova u odnosu na Istraživanje Eurobarometra o građanstvu EU-a iz 2012.).

¹⁴ Isto. 72 % ispitanika zna da građani EU-a, kad se nalaze izvan EU-a, imaju pravo zatražiti pomoć od veleposlanstva bilo koje države članice EU-a ako njihova država ondje nema veleposlanstvo. Međutim, 75 % njih pogrešno smatra da imaju pravo zatražiti takvu pomoć i kada se nalaze u drugoj državi članici EU-a.

¹⁵ Standardno istraživanje Eurobarometra o građanstvu EU-a iz 2016.

¹⁶ Članak 20. stavak 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU).

¹⁷ Istraživanje Eurobarometra o građanstvu EU-a iz 2015. 26 % ispitanika smatra da nisu dovoljno obaviješteni o tome što učiniti ako se njihova prava ne poštuju. To predstavlja malo poboljšanje u usporedbi sa stanjem iz 2012. Vidjeti i točku 11. u prilogu.

Europa¹⁸ koji trenutačno ostvaruje više od 1,4 milijuna posjeta mjesečno¹⁹. Taj alat upotpunjuje portal e-pravosuđe²⁰, elektronički servis kojim se na jednome mjestu pružaju sve usluge iz područja pravosuđa. Na tom se portalu građanima kojima treba pristup pravosudnom sustavu te i sucima, odvjetnicima i drugim pravosudnim djelatnicima pružaju informacije o pravosudnim sustavima i poboljšava se pristup pravosuđu. Komisija radi i na poboljšanju svojeg web-mjesta Europa kako bi ljudima omogućila brzo i jednostavno pronalaženje potrebnih informacija²¹. Naporima na poboljšanju dostupnosti web-mjesta Europa olakšat će se pristup tim informacijama za osobe s invaliditetom.

U mnogim su slučajevima upravo države članice u najboljem položaju da pomognu građanima pri ostvarivanju prava u EU-u. Nacionalne vlasti ili tijela²², uključujući suce, regionalne i lokalne vlasti, imaju ključnu ulogu u obavješćivanju građana i podizanju razine osviještenosti o pravima u EU-u te u osiguravanju poštovanja tih prava. Države članice surađuju i putem mreže SOLVIT koja djeluje uz potporu Komisije, a bavi se rješavanjem problema s kojima se pojedinci susreću pri ostvarivanju svojih prava u EU-u²³. Predstojećim akcijskim planom za mrežu SOLVIT trebali bi se pojačati kapacitet, vidljivost i mjerodavnost te mreže kao alata za rješavanje problema poduzeća i građana te kao instrumenta za prikupljanje povratnih informacija. Komisija ujedno pokreće alat za e-učenje čiji je cilj pomoći osoblju koje radi sa strankama, osobito u lokalnim i regionalnim tijelima, i koje ima ključnu ulogu u provođenju prava građana EU-a na slobodu kretanja, da bolje razumije i pravilno primjenjuje propise o slobodi kretanja.

Države članice osim toga snose dodatnu posebnu odgovornost da prilikom dodjele ili oduzimanja državljanstva imaju na umu da time ujedno dodjeljuju ili oduzimaju građanstvo EU-a, pa bi stoga trebale poštovati načela iskrene suradnje i pridržavati se ograničenja koja je utvrdio Sud.

2.2. Jačanje zajedničkih europskih vrijednosti

Naše vrijednosti, uključujući slobodu, demokraciju i vladavinu prava, sastavni su dio našeg europskog načina života²⁴. Građanstvo Unije podrazumijeva i ostvarivanje koristi od jednakog postupanja te sudjelovanje u sustavu zajedničkih vrijednosti koje Unija zagovara, uključujući

¹⁸ Šezdeset stručnjaka portala Vaša Europa svakodnevno na sva 24 službena jezika EU-a odgovara na upite i daje savjete o pravima u EU-u koristeći se pritom jezikom bez stručnih izraza.

¹⁹ Osim toga, namjeravaju se iskoristiti mogućnosti koje pruža baza podataka sa savjetima portala Vaša Europa koja sadržava 210 000 odgovora u cilju poboljšanja informacija koje se trenutačno pružaju na tom portalu.

²⁰ Vidjeti <https://e-justice.europa.eu/home.do?plang=hr&action=home>.

²¹ Domena europa.eu ostvaruje oko 400 milijuna posjeta svake godine te je jedna od najvećih internetskih domena na svijetu. Projektom digitalne transformacije koji je pokrenut 2013. namjerava se u potpunosti reorganizirati web-mjesto Europa, a njegovo se dovršenje očekuje do 2017.

²² Npr. specijalizirana tijela koja su osnovana Direktivom o pravima radnika (Direktiva 2014/54/EU o mjerama za lakše ostvarivanje prava zajamčenih radnicima u kontekstu slobode kretanja radnika, SL L 128, 30.4.2014., str. 8–14) koja će svakako pridonijeti podizanju razine osviještenosti o učinku zakonodavstva Unije na slobodu kretanja radnika među radnicima iz Unije (uključujući tražitelje zaposlenja) i članovima njihovih obitelji, privatnim i javnim poslodavcima, javnim tijelima, socijalnim partnerima, nevladinim organizacijama, drugim dionicima te ljudima općenito. Ta su tijela odgovorna, među ostalim, za pružanje informacija o postupcima preispitivanja i drugim posebnim oblicima pomoći radnicima i članovima njihovih obitelji.

²³ Mreža SOLVIT mreža je nacionalnih tijela koja surađuju radi pronalaženja neformalnih, izvansudskih i besplatnih rješenja problema s kojima se građani suočavaju.

²⁴ Jean-Claude Juncker, Govor o stanju Unije 2016. Vidjeti i: Komunikacija Komisije o podupiranju sprečavanja radikalizacije koja vodi k nasilnom ekstremizmu (COM(2016) 379 final).

poštovanje ljudskog dostojanstva, jednakosti i ljudskih prava kao i uključenost, toleranciju i poštovanje raznolikosti²⁵.

Građani EU-a očekuju više zalaganja za promicanje zajedničkih vrijednosti EU-a²⁶. Predložili su da bi se to trebalo postići ponajprije obrazovanjem, mobilnošću mladih i kulturnim aktivnostima. U tom je duhu donesena i Pariška izjava iz ožujka 2015.²⁷

Za promicanje osviještenosti o građanstvu EU-a i s njim povezanim vrijednostima među mladim Europljanima koji navršavaju dob u kojoj stječu glasačka prava i među onima koji stječu državljanstvo države članice te u društvu kao cjelini potreban je zajednički napor svih predmetnih sudionika na svim razinama – država članica, uključujući njihove lokalne i regionalne vlasti²⁸, institucija EU-a i civilnog društva.

Komisija je u svojoj komunikaciji od 14. lipnja 2016. o podupiranju sprečavanja radikalizacije koja vodi k nasilnom ekstremizmu najavila konkretna djelovanja. Posebice, Komisija će uspostaviti mrežu za olakšavanje izravnog kontakta s pozitivnim uzorima u školama, klubovima za mlade i sportskim klubovima, čime će se mlade poticati i nadahnuti da postanu aktivniji i angažiraniji članovi europskog društva. Komisija će nadalje promicati sposobnost rada s mladima te organizacija i mreža za mlade da povećaju uključenost pomaganjem mladima da se angažiraju, volontiraju i pokreću pozitivne društvene promjene, a u bliskoj suradnji s državama članicama izradit će programske alate²⁹ kojima će podupirati one koji rade s mladima i organizacije za mlade. Pojačat će primjenu internetske platforme e-Twinning³⁰ kojom se promiču suradnja i razmjene među učiteljima i školama širom Europe te će je proširiti na države u susjedstvu EU-a.

Europske se vrijednosti podupiru programom Erasmus+ s pomoću kojeg je već pet milijuna ljudi studiralo, osposobljavalo se, volontiralo ili stjecalo radna iskustva u drugoj državi, što je pridonijelo promicanju aktivnog građanstva i solidarnosti. Od 2015. program Erasmus+ posebno je usmjeren na projekte kojima se podupire društvena uključenost i sprečava radikalizacija. Programom je 2016. osigurano više od 400 milijuna EUR za transnacionalna partnerstva u cilju razvoja inovativnih pristupa i praksi u politikama na najnižoj razini u kojima se prednost daje promicanju društvene uključenosti, zajedničkih vrijednosti i razumijevanja među kulturama, a s pomoću 13 milijuna EUR posebno namijenjenih u tu svrhu povećat će se razmjer takvih djelovanja.

Volontiranje je još jedan način stvarne primjene vrijednosti EU-a u svakodnevnom životu. Njime se razvijaju solidarnost, obostrano razumijevanje i tolerancija te se pridonosi jačanju društvene kohezije i aktivnoga građanstva. Ojačat će se Europska volonterska služba te će se poduzeti koraci radi promicanja dodjele studijskih bodova za volontiranje i izrade nastavnih programa u okviru programa Erasmus+ u kojima se akademski sadržaj objedinjuje s građanskim angažmanom. Europske snage solidarnosti, zasnovane na temeljnim europskim vrijednostima angažmana i solidarnosti, oslanjat će se na postojeće programe EU-a za mlade tijekom prve faze svojeg rada i unutar svoje volonterske sastavnice³¹ te će mobilizirati

²⁵ Članak 2. Ugovora o Europskoj uniji.

²⁶ Javno savjetovanje o građanstvu EU-a iz 2015.

²⁷ Izjava o promicanju građanstva i zajedničkih vrijednosti slobode, snošljivosti i nediskriminacije putem obrazovanja, ST 8965/15.

²⁸ 78 % ispitanika koji su sudjelovali u javnom savjetovanju o građanstvu EU-a iz 2015. očekuje u tom kontekstu veću ulogu lokalnih i regionalnih vlasti.

²⁹ Plan rada EU-a za mlade za razdoblje od 2016. do 2018., SL C 417, 15.12.2015., str. 1–15.

³⁰ http://eacea.ec.europa.eu/llp/comenius/comenius_etwinning_en.php.

³¹ https://europa.eu/youth/volunteering_hr.

postojeće mreže sudionika iz područja zapošljavanja, obrazovanja i civilnog društva širom Europe radi omogućivanja mladima da pomažu ondje gdje je pomoć najpotrebnija. One će služiti kao poveznica među mladima koji rade na zajedničkom projektu solidarnosti, čime će pridonijeti razvoju jače europske perspektive. Mladi širom EU-a moći će sudjelovati u velikom nizu aktivnosti u području solidarnosti podupiranjem nevladinih organizacija (NVO), tijela lokalne vlasti ili privatna poduzeća aktivna u rješavanju zahtjevnih situacija širom EU-a, kao što su obnova zajednica nakon prirodnih katastrofa, rješavanje socijalnih izazova poput socijalne isključenosti, siromaštva, zdravstvenih i demografskih izazova ili rad na prihvatu i integraciji izbjeglica³².

*Programom o pravima, jednakosti i građanstvu*³³ osiguravaju se sredstva za djelovanja kojima se promiču osviještenost i znanje o pravima koja proizlaze iz građanstva EU-a i vrijednostima na kojima se ono temelji. Za poticanje uspješnog uključivanja i sudjelovanja mobilnih građana EU-a u državi domaćinu 2016. je izdvojeno 2,5 milijuna EUR³⁴. Tim programom ujedno se osiguravaju sredstva za projekte na najnižoj razini kojima se potiče tolerancija i sprečavaju i suzbijaju rasizam i ksenofobija te se podupiru inicijative za poboljšanje razumijevanja među zajednicama, uključujući putem međureligijskih i međukulturalnih aktivnosti. Programom *Europa za građane* osigurava se jedinstveni forum kojemu je cilj uključiti građane u EU.³⁵ U cilju postizanja najboljeg učinka on će se nastaviti razvijati strateškim financiranjem aktivnosti usmjerenih na građane u svrhu potpore promicanju europskoga građanstva i vrijednosti Unije.³⁶ U okviru tog programa pružaju se mogućnosti za raspravu, promišljanje i umrežavanje, čime se promiče građanski angažman. Svake se godine pod njegovim okriljem u različitim projektima od lokalne do europske razine okupi više od milijun građana EU-a, čime se potiče osjećaj pripadnosti građanstvu EU-a.

Prioriteti za razdoblje od 2017. do 2019.: promicanje prava koja proizlaze iz građanstva EU-a i zajedničkih vrijednosti

Komisija će:

1. 2017. i 2018. na čitavom području EU-a provesti kampanju za podizanje razine obaviještenosti i osviještenosti o pravima koja proizlaze iz građanstva EU-a, uključujući o konzularnoj zaštiti i biračkim pravima u razdoblju prije europskih izbora 2019.³⁷;

³² http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-3062_en.htm.

³³ Uredba 1381/2013 o uspostavi programa o pravima, jednakosti i građanstvu za razdoblje 2014. – 2020., SL L 354, 28.12.2013., str. 62–72.

³⁴ U taj su iznos uključene aktivnosti za razvoj, utvrđivanje te promicanje razmjene i širenja najboljih praksi koje se provode širom EU-a na lokalnoj/regionalnoj/nacionalnoj razini radi poticanja uspješnog uključivanja i sudjelovanja mobilnih građana EU-a u građanskom i političkom životu države članice EU-a koja je država domaćin (npr. informativnim servisima u kojima se sve usluge pružaju na jednome mjestu, a koji su namijenjeni novodoseljenim građanima i kojima se promiče sudjelovanje građana EU-a koji dolaze iz druge države članice na lokalnim izborima itd.).

³⁵ Vidjeti studiju koju je nedavno objavio Europski parlament: Europska ocjena provedbe, Program Europa za građane (2014. – 2020.), EP 581.418, str. 4.

³⁶ Potpora je već pružena, na primjer, mrežama gradova i projektima civilnog društva kojima se građanima pruža mogućnost konkretnog sudjelovanja u oblikovanju politika EU-a.

³⁷ To uključuje olakšavanje pristupa građana odgovarajućim informacijama na web-mjestu Komisije o konzularnoj zaštiti te podizanje razine osviještenosti o vrijednosti europskog identiteta i putnih isprava. Kampanja će se temeljiti i na drugim aktivnostima koje financira EU, uključujući u okviru Programa o pravima, jednakosti i građanstvu, kako bi se doprlo do mladih i iskoristili različiti kanali, uključujući nove medije.

2. djelovati u cilju jačanja **Europske volonterske službe** te promicanja koristi od volontiranja i njegove integracije u obrazovanje. Do 2020. pozvat će prvih 100 000 mladih Europljana da volontiraju u okviru **Europskih snaga solidarnosti** te im tako pružiti priliku da razviju nove vještine i ostvare značajna iskustva, daju važan doprinos društvu širom EU-a te steknu neprocjenjivo iskustvo i vrijedne vještine na početku karijere³⁸;
3. čuvati bit građanstva EU-a i njegove vrijednosti; 2017. i 2018. izradit će izvješće o **nacionalnim programima za dodjelu građanstva EU-a ulagačima** u kojem će se opisati aktivnosti Komisije u tom području, trenutačno nacionalno pravo i prakse te dati smjernice državama članicama.

3. PROMICANJE I JAČANJE SUDJELOVANJA GRAĐANA U DEMOKRATSKOM ŽIVOTU EU-A

Biti europski građanin podrazumijeva i uživanje političkih prava. Svaki punoljetni građanin EU-a ima pravo glasa na izborima za Europski parlament. Mobilni građani EU-a imaju pravo glasa u državi boravišta ili u matičnoj državi. To se pravo ne ostvaruje u razmjerima u kojima bi se moglo ostvarivati³⁹.

Funkcioniranje EU-a temelji se na predstavničkoj demokraciji. To zahtijeva transparentnost i postojanje pristupačne, odgovorne političke kulture koju podupiru djelotvoran izborni sustav te obaviješteno i angažirano biračko tijelo.

3.1. Jačanje angažmana građana u demokratskom procesu EU-a

Jačanje angažmana građana u demokratskom procesu EU-a zahtijeva zajedničke napore država članica, uključujući tijela njihove lokalne i regionalne vlasti, institucija EU-a i civilnog društva.

U Izvješću o izborima za Europski parlament 2014.⁴⁰ Komisija je uputila na potrebu da se, u očekivanju izbora 2019., ispituju razlozi postojano niskog odaziva na europskim izborima u nekim državama članicama i utvrdi način rješavanja tog problema. Vjerojatnije je da će se građani angažirati ako znaju za koje politike, programe i političke stranke glasuju. No sudjelovanje se ne sastoji samo od glasovanja; sastoji se i od aktivne uloge u političkim raspravama i životu političkih stranaka te od kandidiranja na izborima. Sastoji se od uključivanja u rad institucija EU-a i pozivanja tih institucija na odgovornost.

Dijalozi s građanima i sudjelovanje građana u događanjima u okviru kampanje europskih stranaka te u raspravama na internetu prije izbora za Europski parlament 2014. pokazali su da postoji potražnja za većom interakcijom s političarima na europskoj, nacionalnoj i lokalnoj razini⁴¹. Većina Europljana ujedno smatra da bi odaziv na europskim izborima bio bolji kad bi glasači imali bolje informacije o učinku koji EU ima na njihov svakodnevni život i o izborima za Europski parlament⁴². Komisija će pojačati dijaloge s građanima i poduzeti dodatne

³⁸ http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-3062_en.htm.

³⁹ Istraživanje Eurobarometra o biračkim pravima iz 2015.

⁴⁰ COM(2015) 206 final.

⁴¹ 87 % sudionika tih dijaloga reklo je da će glasovati na europskim izborima (izvješće Komisije „Dijalozi s građanima kao doprinos razvoju europskog javnog prostora” (COM(2014) 173 final)).

⁴² Istraživanje Eurobarometra o biračkim pravima iz 2015.

aktivnosti u cilju objašnjavanja svojih politika građanima, kao što je naglasio predsjednik Komisije Jean-Claude Juncker u svojem Govoru o stanju Unije iz 2016.

Poticanje birača na odaziv na europskim izborima zajednička je odgovornost. Države bi članice trebale promicati sudjelovanje u demokratskom životu boljim obavješćivanjem građana o njihovim pravima da glasuju na lokalnim i europskim izborima⁴³ i uklanjanjem prepreka njihovu sudjelovanju⁴⁴. Osim toga, građani EU-a, osobito oni koji glasuju u državi čije državljanstvo nemaju, pozdravili bi prakse kojima bi im se olakšalo glasovanje na tim izborima kao nedržavljanima (npr. slanje pojedinačnih pisama, mogućnost upisa u popis birača na internetu, e-glasovanje)⁴⁵. Takve bi prakse bile korisne za sve građane EU-a.

Uoči europskih izbora koji će se održati 2019. Komisija će 2018. organizirati događanje na visokoj razini o demokratskom sudjelovanju s posebnim naglaskom na poticanje najboljih praksi u cilju jačanja sudjelovanja mladih te ranjivih i podzastupljenih skupina.

3.2. Jačanje transparentnosti – prema demokratskijoj Uniji

Polazeći od Ugovora iz Lisabona Komisija je poduzela mjere u cilju jačanja transparentnosti i demokratičnosti izbora za Europski parlament 2014., uključujući promicanjem sustava s vodećim kandidatom (*Spitzenkandidaten*)⁴⁶.

Izbori za Europski parlament 2014. bitno su se razlikovali od prethodnih po tome što je tom prilikom utvrđena jasna poveznica između njihova rezultata i ishoda izbora predsjednika Europske komisije.

U studenome 2015. Europski parlament predstavio je zakonodavnu inicijativu o izborima za Europski parlament⁴⁷ koja je bila usmjerena na daljnje jačanje demokratske i transnacionalne dimenzije europskih izbora i demokratske legitimnosti sustava donošenja odluka EU-a, primjerice uvođenje načela vodećeg kandidata u izbornu pravo EU-a i jačanje vidljivosti europskih političkih stranaka.⁴⁸ Reforma Izbornog zakona prilika je da Unija postane demokratskija.

Opseg demokratske odgovornosti Komisije povećat će se i uklanjanjem pravila prema kojem se od povjerenika zahtijeva da se povuku s dužnosti prije kandidiranja na europskim izborima. Komisija je 23. studenoga 2016. Europskom parlamentu predložila da se u skladu s tim ažurira Okvirni sporazum o odnosima između Europskog parlamenta i Europske komisije iz

⁴³ Prema istraživanju Eurobarometra o građanstvu EU-a iz 2015. većina ispitanika ispravno prepoznaje svoja biračka prava na europskoj razini (67 %) i na lokalnoj razini (54 %). Unatoč tome što su te brojke više od onih iz 2007., razina osviještenosti o tim pravima blago je opala u odnosu na 2012.

⁴⁴ Za podzastupljene i/ili ranjive skupine kao što su invalidi. Vidjeti i studiju o pravu na političko sudjelovanje osoba s psihičkim i intelektualnim poteškoćama koju je u listopadu 2010. objavila Agencija EU-a za temeljna prava.

⁴⁵ Istraživanje Eurobarometra o biračkim pravima iz 2015. U okviru javnog savjetovanja o građanstvu EU-a iz 2015. 21 % ispitanika odgovorilo je da su imali poteškoća u ostvarivanju svojih biračkih prava tijekom života u drugoj državi članici EU-a.

⁴⁶ Preporuka Komisije 2013/142/EU o poticanju demokratske i učinkovite provedbe izbora za Europski parlament, SL L 79, 21.3.2013., str. 29–32., i Prema demokratskim izborima za Europski parlament (COM(2014) 196 final).

⁴⁷ Rezolucija Europskog parlamenta od 11. studenoga 2015. o reformi izbornog zakona Europske unije (P8_TA(2015)0395 – 2015/2035(INL)).

⁴⁸ O prijedlogu se trenutačno raspravlja u Vijeću.

2010.⁴⁹ Otvoreni dijalog sa svim dionicima i podizanje razine osviještenosti uoči europskih izbora temeljit će se na novim značajkama koje su uvedene 2014.

Konačno, ujedno odgovarajući na zahtjev Europskog parlament da se istraži primjena e-glasovanja⁵⁰, Komisija će istražiti kako bi se primjenom alata digitalnog društva moglo pridonijeti demokratskoj raspravi te poboljšati izborni proces i demokratsko sudjelovanje, uključujući za mobilne građane EU-a, mlade i podzastupljene skupine⁵¹.

3.3. Prekogranični pristup političkim informacijama

Ispitanici koji su sudjelovali u javnom savjetovanju o građanstvu EU-a iz 2015. smatrali su problemom nedostatak prekograničnog pristupa političkim vijestima, osobito medijskim platformama u drugim državama članicama EU-a, i nedostatak prekograničnog izvješćivanja o političkim pitanjima. Građanima EU-a koji žive u inozemstvu to otežava praćenje vijesti iz matične države, a drugima otežava stjecanje šireg uvida u vijesti i političke rasprave.

Sloboda medija i pristup različitim stavovima u društvu i u medijima neophodni su za zdravu demokraciju. Komisija je na svojem drugom Godišnjem kolokviju o temeljnim pravima, koji je bio usredotočen na pluralizam medija i demokraciju, okupila glavne dionike u raspravi o tome kako poticati političku debatu o ključnim pitanjima za demokratska društva u uvjetima pluralističkog medijskog okruženja. Ishodi te rasprave utjecat će na buduća djelovanja Komisije u tom području.⁵²

Internet danas predstavlja glavni izvor političkih informacija za većinu građana, osobito za mlađe naraštaje.⁵³ Europljani se prilikom kretanja između zemalja sve više koriste uslugama internetskog sadržaja. Provodeći Strategiju jedinstvenog digitalnog tržišta⁵⁴ Komisija je predložila uredbu kojom bi se građanima omogućilo da se putujući unutar EU-a koriste digitalnim sadržajem koji su kupili ili se na njega pretplatili kod kuće⁵⁵.

3.4. Povećanje sudjelovanja mobilnih građana EU-a u političkom životu

Iako građani EU-a imaju pravo kandidirati se na lokalnim izborima u drugoj državi članici u kojoj žive pod jednakim uvjetima kao i državljani te zemlje, određeni položaji u izvršnim tijelima lokalne samouprave u nekim su državama članicama EU-a otvoreni samo za njihove državljane. Stajališta građana o tome je li to primjereno poprilično su ravnomjerno podijeljena, a Komisija će nastaviti pratiti to pitanje u svojem sljedećem izvješću o lokalnim izborima⁵⁶.

Građani ne stječu pravo glasovanja na nacionalnim ili predsjedničkim izborima nakon preseljenja u drugu državu članicu EU-a⁵⁷. Osim toga, moguće je da je građanima određenih

⁴⁹ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-3929_en.htm.

⁵⁰ Prvo privremeno izvješće Komisije o provedbi pilot-projekata i pripremnih djelovanja (2016.).

⁵¹ Vidjeti <http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/rec/topics/rec-rppi-evot-ag-2016.html>.

⁵² Godišnji kolokvij o temeljnim pravima iz 2016.

⁵³ Javno savjetovanje o građanstvu EU-a iz 2015.

⁵⁴ COM(2015) 192 final.

⁵⁵ COM(2015) 627 final.

⁵⁶ Više od osam od deset ispitanika koji su sudjelovali u javnom savjetovanju o građanstvu EU-a iz 2015. smatralo je da bi građani EU-a iz drugih država EU-a trebali moći postati članovi izvršnog tijela jedinice lokalne samouprave, dok su ispitanici iz istraživanja Eurobarometra o biračkim pravima iz 2015. bili podijeljeni u pogledu tog pitanja.

⁵⁷ 64 % ispitanika iz istraživanja Eurobarometra o građanstvu EU-a iz 2015. smatralo je da je opravdano da građani steknu pravo glasovanja na nacionalnim izborima.

država članica EU-a trenutačno uskraćeno pravo glasovanja na nacionalnim izborima u matičnoj državi (oduzimanje prava glasa) zbog toga što neko vrijeme žive u drugoj državi članici EU-a⁵⁸. Građane se ne bi smjelo dovoditi u nepovoljan položaj zbog toga što ostvaruju svoje pravo na slobodu kretanja. Komisija⁵⁹ je 2014. pozvala predmetne države članice da svojim državljanima koji ostvaruju pravo na slobodu kretanja omoguće zadržavanje prava glasovanja na nacionalnim izborima ako pokazuju stalan interes za politički život svoje matične države. Komisija će nastaviti pratiti razvoj događaja u odgovarajućim državama članicama i razmotrit će poduzimanje prikladnih mjera kako bi se te države potaklo da pronađu uravnotežena rješenja za taj problem. Ujedno će razmotriti mogućnosti da se građanima EU-a koji su ostvarili svoje pravo na slobodu kretanja dopusti glasovanje na nacionalnim izborima u državi u kojoj žive, a nisu njezini državljani.

Prioriteti za razdoblje od 2017. do 2019.: promicanje i jačanje sudjelovanja građana u demokratskom životu EU-a

Komisija će:

1. pojačati **dijaloge s građanima** i poticati javne rasprave radi poboljšanja javnog razumijevanja učinka koji EU ima na svakodnevni život građana i u cilju poticanja razmjene stajališta s građanima;
2. 2017. izvijestiti o provedbi **prava EU-a o lokalnim izborima** radi osiguravanja da građani EU-a mogu djelotvorno ostvarivati svoja glasačka prava na lokalnoj razini;
3. 2018. promicati najbolje prakse kojima se građanima pomaže da glasuju i da se kandidiraju na izborima u EU-u, uključujući zadržavanje glasačkog prava pri selidbi u drugu državu članicu i prekogranični pristup političkim vijestima, radi potpore odazivu na izborima i širokom demokratskom sudjelovanju uzimajući u obzir europske izbore koji će se održati 2019.⁶⁰

4. POJEDNOSTAVNJENJE SVAKODNEVNOG ŽIVOTA GRAĐANA EU-A

Otkad je sloboda kretanja ugrađena u Ugovore prije 60 godina postalo je mnogo lakše živjeti, raditi, studirati i putovati u inozemstvu u Europi.⁶¹ Više od 15 milijuna Europljana živi u drugoj državi članici EU-a.⁶² Sloboda kretanja građanima EU-a omogućuje da putuju, studiraju, posluju, rade i žive u drugim državama članicama EU-a. Prema rezultatima anketa

⁵⁸ 67 % ispitanika iz istraživanja Eurobarometra o građanstvu EU-a iz 2015. smatralo je da nije opravdano da građani izgube pravo glasovanja na nacionalnim izborima u matičnoj državi.

⁵⁹ Preporuka o pitanju oduzimanja glasačkog prava građana Unije koji ostvaruju svoje pravo slobode kretanja 2014/53/EU SL L 32, 1.2.2004., str. 34–35.

⁶⁰ Tim najboljim praksama obuhvatit će se i pitanje alata za e-demokraciju, aranžmani o glasovanju na daljinu (npr. e-glasovanje) te prekogranični pristup političkim informacijama u cilju poboljšanja trenutačno niskog odaziva birača na izborima.

⁶¹ Na djelu je veća europeizacija svakodnevnog života za veći udio europskih građana nego što se općenito pretpostavlja. Na primjer, više od 50 % građana EU-a „redovito komunicira telefonom, internetom, poštom ili e-poštom s obitelji i/ili prijateljima u inozemstvu”, „posjetilo je barem jednu drugu državu članicu EU-a u protekle dvije godine”, „gleda televiziju na jeziku koji im nije materinji” ili smatra da „poznaje barem jednu drugu državu članicu EU-a” (istraživački projekt EUCROSS koji financira EU).

⁶² http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics.

građani EU-a, posebice oni mlađi, smatraju da je sloboda kretanja najpozitivnije postignuće EU-a⁶³. Smatraju ga korisnim i za sebe osobno i za gospodarstva svojih država.⁶⁴

Unatoč tome, Europljani se i dalje mogu suočiti s poteškoćama prilikom preseljenja ili života u drugoj državi članici EU-a⁶⁵. Neke su poteškoće pravne prirode, druge su postupovne ili tehnološke prirode, no često je relativno mala promjena dovoljna za postizanje znatne razlike.

4.1. Skraćivanje birokratskog postupka i obavješćivanje građana

Ispitanici iz javnog savjetovanja o građanstvu EU-a iz 2015. odgovorili su da su poteškoće s kojima su se suočili uglavnom bile povezane s dugotrajnim ili netransparentnim administrativnim postupcima, nedostatkom potrebnih informacija i poteškoćama povezanim s pristupom privatnim uslugama. Naveli su i poteškoće u komunikaciji između javnih tijela i sa zdravstvenim sustavom⁶⁶. Potreban je dodatni rad da bi se pojednostavnilo ostvarivanje prava građana EU-a na slobodu kretanja.

4.1.1. Pomaganje građanima EU-a u pokretu i obavješćivanje

Prije odluke o preseljenju u drugu državu članicu EU-a (ili o povratku u matičnu državu nakon života drugdje u EU-u) većina Europljana koristi se internetom radi pronalaženja potrebnih informacija i pomoći u vezi s radom, studiranjem, putovanjem, životom ili umirovljenjem u drugoj državi članici EU-a⁶⁷. U praksi se informacije koje su dostupne na internetu obično teško pronalaze ili su nepotpune, teško razumljive, netočne, zastarjele ili nedostupne i nisu uvijek u skladu s potrebama korisnika. Većina Europljana kaže da bi bilo lakše nastaniti se u drugoj državi članici EU-a i ondje živjeti kad bi vlasti pružale informacije i savjete koji su u skladu s pojedinačnim potrebama korisnika na internetskim portalima na kojima su sve usluge objedinjene na jednom mjestu te kad bi bilo moguće rješavati administrativne formalnosti na internetu. Novom Uredbom (EU) 2016/589 o Europskoj mreži službi za zapošljavanje (EURES) već je olakšano prekogranično povezivanje posloprimaca i poslodavaca⁶⁸. Formalnosti bi se pojednostavnile i boljom suradnjom među nacionalnim vlastima⁶⁹.

U Strategiji jedinstvenog digitalnog tržišta Komisija se obvezala na izradu pristupačnog informacijskog sustava za građane i poduzeća koji bi nastao proširenjem i integracijom

⁶³ Standardno istraživanje Eurobarometra o građanstvu EU-a iz jeseni 2016. „Sloboda kretanja osoba, robe i usluga unutar EU-a” nalazi se na vrhu popisa najpozitivnijih ostvarenja EU-a za 56 % ispitanika, ispred „mira među državama članicama EU-a”. Jednako tako, 81 % Europljana smatra pozitivnim „slobodno kretanje građana EU-a koji mogu živjeti, raditi, studirati i poslovati bilo gdje unutar EU-a”. Većina ispitanika podržava slobodno kretanje u svim zemljama.

⁶⁴ Istraživanje Eurobarometra o građanstvu EU-a iz 2015. 71 % slaže se s izjavom da sloboda kretanja osoba unutar EU-a općenito donosi koristi gospodarstvu njihove države. Ujedno, iz javnog savjetovanja o građanstvu EU-a iz 2015.: većina ispitanika smatrala je da preseljenje u drugu državu članicu EU-a donosi sa sobom kulturnu raznolikost, potiče obostrano razumijevanje te donosi posebna znanja i vještine.

⁶⁵ To, primjerice, pokazuju pritužbe zaprimljene preko mreže SOLVIT i portala Vaša Europa.

⁶⁶ Većina problema građana koji su se koristili mrežom SOLVIT 2014. bila je povezana sa socijalnim osiguranjem, a slijedili su ih problemi povezani sa slobodom kretanja. Vidjeti http://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/performance_by_governance_tool/solvit/index_en.htm.

⁶⁷ 73 % ispitanika iz javnog savjetovanja o građanstvu EU-a iz 2015. reklo je da su im glavni izvori informacija prije preseljenja u drugu državu članicu EU-a bili portali javnih tijela te države, uključujući regionalne i lokalne vlasti.

⁶⁸ Uredba (EU) 2016/589 od 13. travnja 2016. o Europskoj mreži službi za zapošljavanje (EURES), pristupu radnika uslugama mobilnosti i daljnjoj integraciji tržišta rada, SL L 107, 22.4.2016., str. 1–28.

⁶⁹ Javno savjetovanje o građanstvu EU-a iz 2015. i javno savjetovanje o Jedinstvenom digitalnom portalu iz 2016.

europskih i nacionalnih portala⁷⁰. Strategijom jedinstvenog tržišta dana je i potpora „Jedinstvenom digitalnom portalu” kojim će se na internetu nastojati pružiti „sve što poduzetnicima i građanima treba” za prekogranično poslovanje s drugom državom Jedinstvenog tržišta EU-a i/ili za putovanje u nju, kupnju iz nje te rad, studiranje ili stanovanje u njoj. Portal bi se temeljio na postojećim portalima, kontaktnim točkama⁷¹ te mrežama za pomoć i rješavanje problema u cilju njihova proširenja, poboljšanja i boljeg povezivanja kako bi se građanima i poduzećima pružio internetski pristup sveobuhvatnim informacijama visoke kvalitete, djelotvornim servisima za pomoć i rješavanje problema te učinkovitim postupcima.

Povezano Jedinstveno digitalno tržište uključuje daljnji razvoj i izradu besprijekornih i pristupačnih servisa e-uprave usredotočenih na korisnika za građane koji žele studirati, raditi, živjeti, umiroviti se ili pokrenuti i voditi poduzeće bilo gdje u EU-u. Komisija razmatra i mogućnost uvođenja načela „samo jednom” zahvaljujući kojem građani i poduzeća ne bi tijelima javne uprave trebali podnositi iste informacije više puta⁷². Time bi se dodatno smanjilo administrativno opterećenje za građane⁷³.

4.1.2. Smanjenje birokracije povezane s javnim ispravama građana

Da bi sklopili brak ili dobili posao u drugoj državi članici EU-a, građani često moraju izvršavati skupe i dugotrajne formalnosti. Radi rješavanja tog problema EU je u srpnju 2016. donio uredbu⁷⁴ kojom bi se skratili ti birokratski postupci i pomoglo građanima da se lakše presele u drugu državu članicu EU-a. Nakon što države članice EU-a provedu sve potrebne mjere⁷⁵ građani će moći u jednoj državi članici predložiti svoje javne isprave (kao što su rodni, vjenčani ili smrtni list) koje su izdane u drugoj bez potrebe njihova ovjeravanja („apostilom”) u svrhu dokazivanja vjerodostojnosti. Osim toga, građani će se moći služiti višejezičnim standardiziranim obrascima čiju će izradu Komisija i države članice dovršiti 2017. te neće uvijek morati predložiti prijewe svojih javnih isprava.

4.1.3. Smanjenje birokracije u području obiteljskog prava

S porastom broja međunarodnih obitelji u EU-u⁷⁶ raste i potencijal za prekogranične sporove u obiteljskim stvarima. Neprilike prouzročene razvodom, rastavom ili smrću mogu se pogoršati zbog često vrlo složenih pitanja obiteljskog prava koja se javljaju kada je riječ o imovini i roditeljskoj skrbi. Prekogranično rješavanje takvih pitanja može biti još složenije i čini živote građana EU-a osobito teškima. Važne su mjere poduzete u cilju smanjenja birokracije i pružanja pravne jasnoće za međunarodne obitelji koje prolaze kroz teška vremena, a doneseni su i novi prijedlozi o zaštiti djece u prekograničnim obiteljskopравnim sporovima.

⁷⁰ COM(2015) 0192 final.

⁷¹ Kao što su portal Vaša Europa, jedinstvene kontaktne točke, kontaktne točke za proizvode i kontaktne točke za građevinske proizvode.

⁷² U Akcijski plan EU-a za e-upravu 2016. – 2020. uključena su djelovanja kojima se isprobava primjena načela „samo jednom” (COM(2016) 0179 final). Vidjeti i Uredbu (EU) br. 910/2014 od 23. srpnja 2014. o elektroničkoj identifikaciji i uslugama povjerenja za elektroničke transakcije na unutarnjem tržištu, SL L 257, 28.8.2014., str. 73–114.

⁷³ Tijela javne uprave samo u 48 % slučajeva ponovno upotrebljavaju dostupne im informacije o građanima i poduzećima ne tražeći od njih ponovno podnošenje.

⁷⁴ Uredba (EU) br. 2016/1191 od 6. srpnja 2016. o promicanju slobodnog kretanja građana pojednostavnjenjem zahtjeva za predložavanje određenih javnih isprava u Europskoj uniji, SL L 200, 26.7.2016., str. 1–136.

⁷⁵ Za to imaju rok od dvije i pol godine nakon njezina stupanja na snagu 15. kolovoza 2016.

⁷⁶ Procijenjeni broj od 16 milijuna međunarodnih obitelji je u porastu.

Pravilima o međunarodnom nasljeđivanju⁷⁷ pomaže se međunarodnim obiteljima u utvrđivanju nadležnog suda i prava koje se primjenjuje na njihovo nasljeđivanje, na primjer kad je pokojnik živio u državi članici EU-a koja nije bila njegova matična država ili je imao nasljednike ili imovinu u različitim državama članicama EU-a. Građanima će koristiti „Europska potvrda o nasljeđivanju” kojom će se nasljednicima, legatarima, izvršiteljima oporuka i upraviteljima imovine omogućiti da dokažu svoj status te ostvare svoja prava i ovlasti na čitavom području EU-a. Radi rješavanja preostalih praznina za one međunarodne parove koji se nalaze u nejasnom pravnom položaju u slučaju razvoda ili smrti partnera, dvjema će se uredbama donesenima u lipnju 2016.⁷⁸ međunarodnim parovima, bilo da su u braku ili registriranom partnerstvu, pomoći da upravljaju svojom imovinom i podijele je u slučaju razvoda ili smrti partnera⁷⁹.

U lipnju 2016. Komisija je u cilju poboljšanja funkcioniranja postojećih pravila o pitanjima roditeljske odgovornosti, kao što su skrbništvo, prava posjećivanja i roditeljska otmica djeteta, predložila nova pojednostavnjena pravila od kojih će mnoge obitelji i djeca imati izravne koristi⁸⁰. Nakon donošenja tih pravila postupci će se ubrzati, a nepravilnosti i neizvjesnost svesti na najmanju mjeru, uzimajući pritom u obzir najbolji interes djeteta. U sklopu toga Komisija će ujedno nastaviti podupirati pristupanje trećih zemalja Haškoj konvenciji o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece iz 1980. u cilju zaštite djeteta od štetnih posljedica roditeljske otmice.

4.2. Pojednostavnjenje putovanja, života i rada diljem EU-a za građane

Većina Europljana koji se sele u druge države članice EU-a čine to jer žele ondje studirati ili raditi⁸¹. U Europi je sve više mladih spremno poboljšati svoje vještine i kompetencije studiranjem, osposobljavanjem ili volontiranjem u drugoj državi članici EU-a ili tijekom studija ili na početku profesionalne karijere. Europljani većinom smatraju da prekograničnim iskustvom osposobljavanja, obrazovanja ili volontiranja mogu poboljšati svoj potencijal i izgled u karijeri⁸².

4.2.1. Povećanje prilika za studente, vježbenike, učitelje i druge radnike

Radom poduzetim 2016. u suradnji s državama članicama na izradi Novog programa vještina za Europu promicat će se razvoj i usklađivanje vještina te podupirati bolje priznavanje kvalifikacija. Time će se pridonijeti uklanjanju prepreka za radnike, studente i vježbenike u EU-u. Javnim savjetovanjima utvrđeno je da Europljani smatraju kako bi se platformom koja bi sadržavala mogućnosti prekograničnog zapošljavanja ili ponude za pripravništvo i vježbeništvo dodatno pomoglo mladima koji traže prilike izvan (ili prije) zapošljavanja.

⁷⁷ Uredba (EU) br. 650/2012 od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvatanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju, SL L 201, 27.7.2012., str. 107–134.

⁷⁸ Uredba Vijeća (EU) 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima bračnoimovinskih režima, SL L 183, 8.7.2016., str. 1–29.; Uredba Vijeća (EU) 2016/1104 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima imovinskih posljedica registriranih partnerstava, SL L 183, 8.7.2016., str. 30–56.

⁷⁹ Uredbama se državama članicama daje rok od 30 mjeseci za provedbu svih potrebnih mjera kojima će se međunarodnim parovima omogućiti da ostvare koristi od njih.

⁸⁰ COM(2016) 411 final.

⁸¹ Prema rezultatima javnog savjetovanja o građanstvu EU-a iz 2015. većina se ispitanika preselila u drugu državu članicu EU-a zbog razloga povezanih sa zaposlenjem (66 %). Sličan broj ispitanika (64 %) preselio se u drugu državu članicu EU-a radi studiranja ili volontiranja.

⁸² Javno savjetovanje o građanstvu EU-a iz 2015.

Prekogračna mobilnost učitelja može biti korisna i za učenike i za učitelje koji bi mogli razmjenjivati dobre prakse sa svojim kolegama. Učenicima mogu koristiti i prilike da pohađaju seminare s osobljem pozvanim iz poduzeća iz drugih zemalja⁸³.

Portal „*School Education Gateway*” internetska je platforma čiji je cilj povezati učitelje i ostale obrazovne djelatnike preko granica te im pružiti prilike da razmjenjuju različite politike i prakse i da uče o njima te da se razvijaju kao profesionalna zajednica. Portal „*Teacher Academy*” koristan je za obrazovne djelatnike jer nudi po mjeri osmišljene internetske tečajeve kojima se pruža bitan kontekst za razvijanje pedagoških pristupa diljem Europe. Upotpunjuje se portalom „*Open Education Europe*” na kojem su sadržaj i rasprave usmjereni na potencijal digitalnih tehnologija i materijala da poboljšaju poučavanje i učenje. Cilj je osigurati prostor za raspravu, učenje, razmjenu, postavljanje pitanja i stjecanje nadahnuća.

Stručne kvalifikacije još su jedno područje u kojem će se osuvremenjivanjem pravila povećati prilike za građane EU-a⁸⁴. Najmanje 21 % radne snage u EU-u (50 milijuna ljudi) radi u reguliranoj profesiji⁸⁵. Za više od 20 000 osoba sa stručnim kvalifikacijama iz jedne države članice EU-a te su kvalifikacije 2014. priznate u drugoj državi članici EU-a. Usto, stručnjaci iz pet struka⁸⁶ mogli su se od siječnja 2016. slobodnije baviti svojom strukom u drugim državama članicama EU-a zahvaljujući prvom elektroničkom postupku za priznavanje stručnih kvalifikacija koji se provodi na području čitavog EU-a (Europska strukovna iskaznica). Iskaznicom se pojednostavnjuje postupak priznavanja stručnih kvalifikacija u drugim državama članicama EU-a.

4.2.2. *Daljnje pojednostavnjenje života i putovanja u EU-u*

Kad građani koji su radili u nekoliko država članica EU-a odu u mirovinu i žele znati svoja umirovljenička prava ili kad radnici primaju plaću i doprinose u drugim državama članicama EU-a, to može uključivati različita javna tijela u jednoj državi i izvan nje, a to zahtijeva koordinaciju radi utvrđivanja pravila koja se primjenjuju na predmetnu osobu. U cilju olakšavanja koordinacije i sprečavanja prijevара Komisija već surađuje s državama članicama na osiguravanju potpuno elektroničke prekogranične razmjene podataka među tijelima nadležnima za **socijalno osiguranje**⁸⁷.

Bankovni računi neophodni su svim građanima te im omogućuju primanje plaća, mirovina i naknada, kao i plaćanje računa. No neki su građani suočeni s poteškoćama oko otvaranja bankovnog računa u drugoj državi članici EU-a, na primjer studenti ili radnici zaposleni na određeno vrijeme. Od 18. rujna 2016. svi građani EU-a imaju pravo otvoriti **osnovni bankovni račun**,⁸⁸ čak i ako ne žive u državi članici EU-a u kojoj se banka nalazi i neovisno

⁸³ Isto.

⁸⁴ Direktiva 2013/55/EU od 20. studenoga 2013. o izmjeni Direktive 2005/36/EZ o priznavanju stručnih kvalifikacija i Uredbe (EU) br. 1024/2012 o administrativnoj suradnji putem Informacijskog sustava unutarnjeg tržišta, SL L 354, 28.12.2013., str. 132–170.

⁸⁵ http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/themes/2015/regulated_professions_20151126.pdf.

⁸⁶ Medicinske sestre opće njege, fizioterapeuti, farmaceuti, agenti za prodaju nekretnina i planinski vodiči.

⁸⁷ U okviru Elektroničke razmjene podataka o socijalnoj sigurnosti pokrenut je projekt za razvoj sustava informacijskih tehnologija kojim će se omogućiti ta razmjena podataka.

⁸⁸ Direktiva 2014/92/EU od 23. srpnja 2014. o usporedivosti naknada povezanih s računima za plaćanje, prebacivanju računa za plaćanje i pristupu računima za plaćanje s osnovnim uslugama, SL L 214, 28.8.2014., str. 214–246.

o svojem financijskom stanju⁸⁹. Unatoč znatnom napretku postignutom prethodnih godina daljnji su naponi potrebni prije nego što će biti moguće bez poteškoća prekogranično kupovati i prodavati financijske usluge, kao što su osiguranja, hipoteke i zajmovi, koji isto imaju važnu ulogu u svakodnevnom životu građana EU-a⁹⁰. Prijedlogom akcijskog plana o maloprodajnim financijskim uslugama građanima će se nastojati omogućiti da neovisno o svojoj dobi, vještinama i državi boravišta ostvare koristi koje proizlaze iz boljih proizvoda i većeg izbora.

Pravom EU-a pomaže se građanima da ostvare pravo na zdravstvenu skrb u drugoj državi članici EU-a i da im se nadoknade troškovi. Na temelju prava EU-a pacijentima su na raspolaganju veći izbor u području zdravstvene skrbi, više informacija i lakše prekogranično priznavanje recepata za lijekove. Svijest građana o pravu na izbor **zdravstvene skrbi** u drugoj državi članici EU-a i dalje je niska.⁹¹ Manje od dva od deset građana smatra da su dobro obaviješteni o svojim pravima u tom području⁹², pa Komisija blisko surađuje s državama članicama i njihovim nacionalnim kontaktnim točkama na podizanju razine osviještenosti o pravu građana na prekograničnu zdravstvenu skrb.

Tijekom 2014. stanovnici Europe putovali su preko granice u druge zemlje EU-a 214 milijuna puta. Mnogi građani EU-a **putuju** radi posla ili na posao preko granica država članica EU-a. Multimodalnim prometnim informacijama na čitavom području EU-a pomoglo bi se građanima EU-a u planiranju takvih putovanja. Trenutačno je multimodalno putovanje preko Europe složeno i dugotrajno, osobito u usporedbi s korištenjem automobilima. Planiranje putovanja od vrata do vrata zahtijeva kombiniranje informacija s mnogih prometnih servisa, a putnici nisu uvijek sposobni nositi se djelotvorno s poremećajima kada do njih dođe. Multimodalnim prometnim informacijama u idealnom bi se slučaju putnicima trebao pružiti širok raspon mogućnosti putovanja i omogućiti im da odaberu, na primjer, najbržu i najjeftiniju rutu, rutu koja je ekološki najprihvatljivija ili najpristupačniju rutu za osobe sa smanjenom pokretljivošću uz ostvarivanje prava na naknadu u slučaju kašnjenja.

Građani EU-a zaštićeni su nizom prava putnika, bez obzira na to putuju li zrakom, željeznicom, brodom, autobusom ili međugradskim autobusom, no putovanje je često mnogo teže za osobe sa smanjenom pokretljivošću i/ili s invaliditetom. Većina Europljana smatra da bi EU trebao pomoći oko pružanja ili podupiranja dostupnosti prometne infrastrukture, kao što su zračne luke, željezničke postaje ili autobusni terminali, te da bi se informacije o dostupnosti trebale pružati, primjerice, na web-mjestima prijevozničkih poduzeća. U svojoj evaluaciji⁹³ postojećeg prava EU-a o pravima putnika u željezničkom prometu Komisija je istaknula posebna područja u kojima su potrebna poboljšanja, kao i trenutačnu zabrinutost zbog zakonskih odredaba i njihove primjene. Stoga Komisija razmatra mogućnosti kojima bi se to stanje poboljšalo.

Prioriteti za razdoblje od 2017. do 2019.: pojednostavnjenje putovanja, života i rada diljem EU-a za građane

Komisija će:

⁸⁹ I osobe s invaliditetom susreću se s teškoćama u pogledu pristupa bankovnim uslugama. Prijedlogom Europskog akta o pristupačnosti koji je Komisija predstavila 2015. nastoji se poboljšati pristupačnost proizvoda i usluga usklađivanjem zahtjeva unutar EU-a (COM(2015) 615 final).

⁹⁰ Zelena knjiga o maloprodajnim financijskim uslugama (COM(2015) 630 final).

⁹¹ COM(2015) 421 final.

⁹² Samo je jedan od deset građana svjestan toga da su osnovane nacionalne kontaktne točke radi pružanja informacija pacijentima o njihovim pravima te pitanjima kvalitete i sigurnosti.

⁹³ COM(2013) 587 final.

1. podnijeti prijedlog za izradu „**Jedinstvenog digitalnog portala**” kojim bi se građanima pružili jednostavan internetski pristup informacijama, pomoći i servisima za rješavanje problema te mogućnosti obavljanja administrativnih postupaka na internetu u prekograničnim situacijama, što će se postići povezivanjem odgovarajućeg sadržaja i usluga na europskoj i nacionalnoj razini te će konačni rezultat biti besprijekorna i pristupačna usluga usredotočena na korisnike. Osim toga, Komisija će procijeniti mogućnost smanjenja birokracije u nacionalnim javnim upravama koje će zahtijevati od građana da svoje podatke podnesu samo jednom;
2. i dalje omogućivati i promicati **multimodalni prijevoz na čitavom području EU-a** kako bi se građanima EU-a osigurala učinkovitija i pristupačnija mobilnost, što će se postići utvrđivanjem parametara informativnih usluga o multimodalnim putovanjima diljem EU-a te poboljšanjem interoperabilnosti i usklađenosti sustava i usluga.

5. JAČANJE SIGURNOSTI I PROMICANJE JEDNAKOSTI

5.1. Suzbijanje sigurnosnih prijetnji i zaštita građana

Europa je suočena sa složenim, često prekograničnim, sigurnosnim prijetnjama i većina Europljana smatra da je potrebno više zajedničkog djelovanja EU-a da bi se one otklonile⁹⁴. Sloboda kretanja unutar EU-a, koju građani EU-a jako cijene, zahtijeva i mjere osiguranja vanjskih granica te mjere suzbijanja i sprečavanja kriminala. Štoviše, šengenskim je područjem omogućen prelazak unutarnjih granica bez graničnih kontrola osoba, što je pogodovalo lakšoj i učestalijoj interakciji među građanima EU-a. No, održavanje sigurnosti u otvorenoj Europi posljednjih je nekoliko godina višestruko iskušavano.

5.1.1. *Suzbijanje sigurnosnih prijetnji u području pravosuđa i temeljnih prava na temelju uzajamnog povjerenja*

Provedbom Europskog programa sigurnosti⁹⁵, uspostavom učinkovite i istinske sigurnosne unije⁹⁶ te pojačanom zaštitom vanjskih granica EU-a mogu se pružiti prikladni, realni i opipljivi odgovori na zabrinutosti građana u vezi sa sigurnošću, uz puno poštovanje europskih vrijednosti i temeljnih prava i sloboda.

Europska komisija već je uspostavila europski sigurnosni okvir, a predložit će daljnje inicijative za potporu njegovu poboljšanju, osuvremenjivanju i funkcionalnoj povezanosti (**Europski informacijski sustav kaznene evidencije (ECRIS)**⁹⁷, **Europski informacijski sustav za informacije o putovanjima i njihovu odobrenju (ETIAS)**⁹⁸, nezakonita trgovina vatrenim oružjem, ažuriranje Schengenskog informacijskog sustava (SIS), Evidencija podataka o putnicima (PNR)). U samom je središtu tih inicijativa sigurnost građana, koja se nastoji postići jačanjem povjerenja među odgovarajućim sudionicima u Uniji, jačanjem

⁹⁴ Europljani 2016. – percepcija i očekivanja, borba protiv terorizma i radikalizacije. Posebno istraživanje Eurobarometra Europskog parlamenta (lipanj 2016.).

⁹⁵ COM(2015) 185 final.

⁹⁶ Provedba Europskog programa sigurnosti za borbu protiv terorizma i stvaranje uvjeta za uspostavu učinkovite i istinske sigurnosne unije (COM(2016) 230 final).

⁹⁷ COM(2016) 7 final.

⁹⁸ COM(2016) 731 final.

operativne prekogranične suradnje nacionalnih tijela za kazneni progon te omogućivanjem bolje i pametnije razmjene i upotrebe informacija i obavještajnih podataka na svim razinama u cilju suzbijanja prijetnje terorizma.

U prosincu 2016. Komisija je donijela **Akcijski plan za sigurnost isprava**⁹⁹ u kojem su utvrđene posebne mjere za poboljšanje sigurnosti putnih isprava. Jedno od djelovanja odnosi se na prijave i krivotvorenje **nacionalnih osobnih iskaznica** koje izdaju države članice te **boravišnih isprava** za državljane država članica EU-a koji žive u drugoj državi članici i za članove njihovih obitelji. Građani EU-a i članovi njihovih obitelji koji žive ili putuju u EU-u mogu zaista naići na poteškoće s obzirom na upotrebu tih dokumenata.¹⁰⁰ Trenutačno postoji mnogo različitih iskaznica i isprava sa sigurnosnim razinama koje se znatno razlikuju, a to uzrokuje praktične poteškoće za građane. Sigurnijim i lakše prepoznatljivim osobnim iskaznicama i boravišnim ispravama građanima bi se olakšalo ostvarivanje prava koja proizlaze iz građanstva EU-a. Javna tijela, uključujući tijela za nadzor granica, i poduzeća (kao što su trgovine, banke, javna poduzeća itd.) lakše bi prihvaćala takve dokumente. Time bi se istodobno smanjio rizik od prijave i krivotvorenja. S obzirom na to, Komisija trenutačno procjenjuje različite mogućnosti politike, uključujući moguće usklađivanje sigurnosnih značajki radi otklanjanja praktičnih poteškoća s kojima se susreću građani, čime bi se olakšala njihova sloboda kretanja¹⁰¹.

5.1.2. *Zaštita građana EU-a u inozemstvu*

Krize i pojedinačne hitne situacije u inozemstvu mogu uzrokovati posebne rizike i neprilike građanima koji su izvan neposrednog dosega svojih nacionalnih vlasti. Pravo na konzularnu zaštitu koje pruža EU¹⁰² neprocjenjivo je dodatno jamstvo građanima EU-a kojima je potrebna pomoć u zemlji izvan EU-a u kojoj njihova matična država nema diplomatsko predstavništvo. Na temelju prijedloga Komisije iz 2011., 20. travnja 2015. donesena je Direktiva¹⁰³ u cilju razjašnjenja okolnosti u kojima građani EU-a mogu dobiti pomoć te načina na koji bi države članice EU-a trebale koordinirati svoje djelovanje i surađivati međusobno i s Unijom radi osiguravanja djelotvorne zaštite za državljane država članica EU-a bez predstavništva. Države članice imaju rok do svibnja 2018. za provedbu tih pravila. Komisija podupire države članice u njihovim naporima oko osiguranja pravilnog i pravodobnog prenošenja Direktive. Istodobno nastavlja s nizom trećih zemalja pregovarati o klauzulama o pristanku i uključivati takve klauzule u bilateralne sporazume kako bi se osiguralo da one pristanu na to da države članice EU-a s predstavništvom pružaju pomoć državljanima drugih država članica EU-a bez predstavništva.

Konzularna zaštita uključuje pomoć u slučaju uhićenja ili pritvora ili u slučaju teške nesreće ili bolesti. No građani EU-a najčešće trebaju pomoć izvan EU-a ako im je putovnica ukradena, izgubljena, uništena ili privremeno nedostupna. U tim slučajevima potrebna im je privremena putna isprava da bi se mogli vratiti kući.¹⁰⁴ Postojeća pravila na razini EU-a

⁹⁹ COM(2016) 790 final.

¹⁰⁰ Izvješće o građanstvu EU-a iz 2013.

¹⁰¹ Povećanje sigurnosti u svijetu mobilnosti: bolja razmjena informacija u borbi protiv terorizma i jače vanjske granice (COM(2016) 602 final) i COM(2016) 790 final.

¹⁰² To se jamči člankom 20. stavkom 2. točkom (c) i člankom 23. stavkom 2. UFEU-a.

¹⁰³ Direktiva (EU) 2015/637 o mjerama koordinacije i suradnje za olakšavanje pružanja konzularne zaštite građanima Unije bez predstavništva u trećim zemljama te o stavljanju izvan snage Odluke 95/553/EZ, SL L 106, 24.4.2015., str. 1–13.

¹⁰⁴ Izdavanje privremenih putnih isprava u praksi je najčešći oblik pomoći koji države članice pružaju državljanima država članica EU-a bez predstavništva (više od 60 % svih slučajeva).

kojima je utvrđen zajednički format za takve privremene putne isprave potječu iz 1996.¹⁰⁵ i potrebno ih je ažurirati¹⁰⁶. Neke države članice ne upotrebljavaju zajednički format zbog sigurnosnih razloga. Komisija će razmotriti mogućnosti za osuvremenjivanje **pravila o privremenim putnim ispravama za građane EU-a bez predstavništva**, uključujući sigurnosne značajke zajedničkog formata privremenih putnih isprava na razini EU-a, kako bi se građanima zajamčilo djelotvorno ostvarivanje pravo na konzularnu zaštitu.

Građani EU-a i članovi njihovih obitelji koji nisu građani EU-a mogu se i prilikom putovanja unutar EU-a naći u situaciji da njihova država nema predstavništvo te im je potrebna pomoć od tijela druge države članice EU-a. Te okolnosti trenutačno nisu obuhvaćene Direktivom te će Komisija stoga procijeniti situaciju **građana EU-a iz države bez predstavništva koji su u neprilici unutar EU-a** i utvrditi je li potrebno ikakvo djelovanje da bi se osigurala njihova zaštita.¹⁰⁷

5.2. Zaštita svih građana i promicanje jednakosti i nediskriminacije

5.2.1. Zaštita žrtava i svjedoka te pružanje potpore žrtvama i svjedocima

Svake su godine milijuni ljudi u EU-u žrtve zločina. Zakonodavstvom EU-a osigurava se da sve žrtve svih zločina imaju osnovna prava neovisno o tome gdje se u EU-u zločin dogodio i gdje se vodi kazneni postupak. Građani EU-a sada uživaju i **bolji pristup pravosuđu** s obzirom na to da su Parlament i Vijeće donijeli zakonodavstvo o pretpostavci nevinosti, o jamstvima za djecu i o pravnoj pomoći u kaznenim postupcima. Komisija će nastaviti pratiti stanje kako bi osigurala da se pravila EU-a, osobito Direktiva o pravima žrtava iz 2012.¹⁰⁸ i Direktiva o suzbijanju trgovine ljudima iz 2011.¹⁰⁹ provode ispravno tako da se žrtve mogu u praksi potpuno osloniti na svoja prava.

Posebice kada je riječ o nasilju nad ženama, gotovo svi Europljani (96 %) smatraju da je obiteljsko nasilje nad ženama neprihvatljivo¹¹⁰, no ono je i dalje vrlo prisutno. Komisija pokreće godinu usmjerenih aktivnosti kojima jača svoju predanost iskorjenjivanju svih oblika nasilja nad ženama i djevojkama te smanjenju neravnopravnosti spolova¹¹¹. Cilj joj je udružiti sve napore diljem EU-a i uključiti sve dionike – države članice, odgovarajuće profesionalce i nevladine organizacije – u kolektivnu borbu protiv nasilja nad ženama. Komisija radi i na pristupanju Unije Konvenciji Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji („Istanbulska konvencija”).

¹⁰⁵ Odluka predstavnika vlada država članica koji su se sastali u okviru Vijeća od 25.6.1996., SL L 168, 6.7.1996., str. 4–11.

¹⁰⁶ Ujedno i s obzirom na stupanje na snagu članka 23. stavka 2. UFEU-a i Direktive 2015/637/EU.

¹⁰⁷ Pravila EU-a o konzularnoj zaštiti (članak 20. stavak 2. točka (c) i članak 23. UFEU-a te Direktiva 2015/637) primjenjiva su samo izvan EU-a.

¹⁰⁸ Direktiva 2012/29/EU o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2001/220/PUP, SL L 315, 14.11.2012., str. 57–73.

¹⁰⁹ Direktiva 2011/36/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 5. travnja 2011. o sprečavanju i suzbijanju trgovanja ljudima i zaštiti njegovih žrtava te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2002/629/PUP, SL L 101, 15.4.2011., str. 1–11.

¹¹⁰ Posebno istraživanje Eurobarometra 449 – Rodno uvjetovano nasilje – studeni 2016.

¹¹¹ http://europa.eu/rapid/press-release_STATEMENT-16-3945_en.htm.

5.2.2. Promicanje jednakosti i nediskriminacije

Unatoč naporima da se eliminira diskriminacija od 2012. zabilježen je jasan porast broja Europljana koji tvrde da su doživjeli neki oblik diskriminacije ili uznemiravanja¹¹². Radi zatvaranja praznina u zaštiti od diskriminacije, uključujući na temelju dobi, religije ili uvjerenja, invaliditeta ili seksualne orijentacije, te radi osiguravanja jednakih pravila za sve u smislu jednakosti na čitavom području Unije, iznimno je važno dovršiti pregovore o predloženoj horizontalnoj Direktivi o suzbijanju diskriminacije¹¹³.

Zahvaljujući radu na svim razinama politike EU-a o **ravnopravnosti spolova** pridonijele su promjeni na bolje života mnogih europskih građana¹¹⁴. Unatoč tome ima prostora za poboljšanje u nekim područjima, kao što je pitanje plaća. U Strateškom angažmanu za ravnopravnost spolova 2016. – 2019. koji je donesen u prosincu 2015. pruža se sveobuhvatni pregled napora sviju u pogledu jačanja jednakosti između žena i muškaraca¹¹⁵. Komisija ujedno svake godine u okviru europskog semestra snažno ističe potrebu otklanjanja spolne neravnopravnosti¹¹⁶. Sredstva EU-a isto imaju ključnu ulogu. Procjenjuje se da će se od 2014. do 2020. na mjere promicanja ravnopravnosti spolova potrošiti oko 5,85 milijardi EUR.

Komisija se u svojem Programu rada za 2017.¹¹⁷ obvezala na donošenje prijedloga za Stup socijalnih prava i na predstavljanje s njime povezanih inicijativa, kao što je rješavanje problema uspostave ravnoteže između privatnog i poslovnog života s kojima su suočene obitelji sa zaposlenim roditeljima¹¹⁸.

Promicanje **jednakosti i nediskriminacije za lezbijke, gejeve, biseksualne, transseksualne i/ili interseksualne (LGBTI) osobe** drugo je područje u kojem se Komisija obvezala na djelovanje¹¹⁹. Radi promicanja jednakosti LGBTI osoba u Europi sastavila je popis aktivnosti koje treba provesti u razdoblju od 2016. do 2019. u svim područjima politika koje su relevantne za LGBTI osobe: nediskriminacija, obrazovanje, zapošljavanje, zdravlje, azil, govor mržnje / zločin iz mržnje, proširenje i vanjska politika.

Komisija ujedno ponovno poziva na predanost poboljšanju ekonomske i socijalne **integracije Roma** u EU-u. U okviru dijaloga Europa 2020¹²⁰ Europska komisija naglašava da treba

¹¹² Posebno istraživanje Eurobarometra 437 – Diskriminacija u EU-u 2015. – listopad 2015.

¹¹³ COM(2008) 426 final.

¹¹⁴ Europljani o tom pitanju imaju vrlo čvrsta stajališta. 76 % smatra da bi suzbijanje spolne neravnopravnosti trebalo biti prioritet (posebno istraživanje Eurobarometra 428 – ravnopravnost spolova – ožujak 2015).

¹¹⁵ SWD(2015) 278 final.

¹¹⁶ U nedavno usvojenom Godišnjem pregledu rasta stavljen je snažan naglasak na zaposlenost po spolovima i razliku u plaćama, a ta su pitanja bila vrlo naglašena i u ovogodišnjim izvješćima za pojedine zemlje te preporukama za pojedine zemlje u okviru europskog semestra.

¹¹⁷ COM(2016) 710 final.

¹¹⁸ Učinak roditeljstva na zaposlenost i dalje utječe na žene mnogo više nego na muškarce, pri čemu su mnoge žene, osobito majke, zaposlene na poslovima ispod svoje razine vještina ili uopće nisu zaposlene. Prema statističkim podacima Eurostata sudjelovanje žena na tržištu rada 2014. je iznosilo 63,5 %, a to je 11,5 % ispod ciljane razine od 75 % i za žene i muškarce utvrđene strategijom Europa 2020.

¹¹⁹ Brojčani su podaci koji ukazuju na nedostatak društvene prihvaćenosti te skupine alarmanтни (65 % ispitanika osjećalo bi se lagodno (54 % ugodno, 11 % ravnodušno) zbog izbora geja, lezbijke ili biseksualne osobe na najviši politički položaj; 21 % ispitanika izjavilo je da bi se osjećalo neugodno) http://ec.europa.eu/justice/discrimination/files/thematic_factsheet_lgbt_en.pdf.

¹²⁰ http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm.

poduzeti daljnje napore kako bi se postigla uključenost Roma te da europske institucije i svaka država članica snose zajedničku odgovornost za to¹²¹.

Većina Europljana smatra da je mala ili nikakva dostupnost robe i usluga za osobe s invaliditetom i starije osobe isto oblik diskriminacije¹²². U svijetu koji svakim danom postaje sve digitaliziraniji¹²³ jačanje **povezanosti** za sve građane EU-a ključni je prioritet za Komisiju na temelju Digitalne agende 2020. i Strategije jedinstvenog digitalnog tržišta. Važno je da internetske usluge za građane u svojim osnovnim postavkama sadržavaju sigurnosne mreže za građane EU-a u ranjivim situacijama¹²⁴.

Prioriteti za razdoblje od 2017. do 2019.: jačanje sigurnosti i promicanje jednakosti

Komisija će:

1. u prvom tromjesečju 2017. dovršiti studiju o mogućnostima politika EU-a u pogledu poboljšanja sigurnosti **osobnih iskaznica i boravišnih isprava** građana EU-a koji žive u drugoj državi članici i članova njihovih obitelji koji nisu građani EU-a.¹²⁵ Komisija će provesti evaluaciju sljedećih koraka, opcija i njihovih učinaka imajući na umu moguće zakonodavne inicijative do kraja 2017.;
2. 2017. procijeniti mogućnosti za osuvremenjivanje **pravila o privremenim putnim ispravama za građane EU-a bez predstavnštva**, uključujući sigurnosne značajke zajedničkog formata privremenih putnih isprava na razini EU-a kako bi se građanima zajamčilo djelotvorno ostvarivanje prava na konzularnu zaštitu;
3. 2017. provesti **kampanju o nasilju nad ženama** i aktivno podupirati pristupanje Unije i njezinih država članica **Istanbulskoj konvenciji** te predložiti rješenja problema uspostave **ravnoteže između privatnog i poslovnog života** s kojima su suočene obitelji sa zaposlenim roditeljima;
4. djelovati u cilju poboljšanja društvene prihvaćenosti **LGBTI osoba** širom EU-a provedbom niza mjera za poboljšanje jednakosti LGBTI osoba i aktivno podupirati završetak pregovora o predloženoj horizontalnoj **Direktivi o suzbijanju diskriminacije**¹²⁶.

6. ZAKLJUČAK

Prilikom izrade ovog izvješća Komisija se oslanjala na iskustva i stajališta europskih građana kako su izražena u opsežnim savjetovanjima koja su pomogla u njegovu oblikovanju te je

¹²¹ U izvješću Komisije iz 2016. u kojem se ocjenjuje provedba Okvira EU-a za nacionalne strategije integracije Roma i u Preporuci Vijeća o djelotvornim mjerama integracije Roma u državama članicama utvrđuju se prioriteti za djelovanje u tom području, što uključuje poduzimanje djelovanja radi osiguravanja potpune provedbe zakonodavstva o suzbijanju diskriminacije, podupiranje napora država članica povezanih s integracijom Roma te promicanje sudjelovanja i dijaloga svih dionika na europskoj razini.

¹²² Posebno izvješće Eurobarometra – Diskriminacija u EU-u 2012.

¹²³ <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/eu-egovernment-report-2015-shows-online-public-services-europe-are-smart-could-be-smarter>.

¹²⁴ *Osiguravanje dugoročne održivosti e-uprave na Jedinstvenom digitalnom tržištu, završno izvješće: lipanj 2015., str. 65.* O pristupačnosti web-mjesta i mobilnih aplikacija tijela javnog sektora vidjeti i: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/web-accessibility>.

¹²⁵ COM(2016) 790 final.

¹²⁶ Vidjeti političke smjernice predsjednika Junckera.

obratila pozornost na potrebe građana i probleme s kojima se suočavaju u svakodnevnom životu prilikom ostvarivanja prava koja proizlaze iz građanstva EU-a. Komisija je na temelju toga utvrdila svoje prioritete za razdoblje od 2017. do 2019. kako bi građanima i dalje jamčila potpuno ostvarivanje prava koja se temelje na EU-u i uživanje praktičnih koristi koje EU pruža.

Građanska svijest i demokratsko sudjelovanje među građanima Unije od ključne su važnosti, osobito u razdoblju prije sljedećih europskih izbora. Komisija smatra da bi trebalo poduzeti daljnje korake u cilju produbljivanja demokratskog života Unije.

Rad Komisije u pogledu građanstva EU-a i dalje će biti usredotočen na glavna područja koja najizravnije utječu na dobrobit europskih građana:

- osnaživanje građana pružanjem informacija i savjeta te omogućivanjem demokratskog sudjelovanja,
- zaštitu građana, osiguravanje jednakog postupanja u EU-u i pružanje izravne potpore te
- pojednostavnjenje svakodnevnog života građana osiguravanjem jednostavnog, internetskog pristupa informacijama, pomoći, servisima za rješavanje problema i internetskim postupcima, smanjenjem birokracije, zaštitom građana kao potrošača, radnika i studenata te uklanjanjem drugih prepreka ostvarivanju njihovih prava.

Oblikovanje i provedba ovog programa nije posao koji Komisija izvršava sama, već je riječ o kolektivnom naporu čitave Unije.

Komisija je u potpunosti predana tome da prednosti građanstva EU-a postanu u stvarnost na terenu te će na ostvarenju tog cilja surađivati s drugim institucijama EU-a, državama članicama, lokalnim i regionalnim vlastima, civilnim društvom i, što je najvažnije, sa samim građanima.

PRILOG

Daljnji postupak nakon Izvješća o građanstvu EU-a iz 2013.: napredak u provedbi 12 mjera

U Izvješću o građanstvu EU-a iz 2013. Komisija je odredila 12 mjera za poboljšanje života građana EU-a i za daljnje uklanjanje prepreka koje im stoje na putu prema ostvarivanju prava koja se temelje na EU-u. U ovom su prilogu predstavljene glavne mjere koje je Komisija poduzela u cilju ispunjenja svojih obveza iz 2013.

Mjera 1.: Revizija Uredbe o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti kako bi se građanima olakšalo traženje posla u drugim državama članicama EU-a

Pravilima EU-a o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti štite se prava građana na socijalnu sigurnost kad se presele u drugu državu članicu. Na primjer, pravilima se osigurava da pojedinac može biti istodobno osiguran u samo jednoj državi, da se njegova razdoblja osiguranja mogu dodati razdobljima koja su ostvarena u drugoj državi i da se prava na davanja mogu isplaćivati u drugoj državi članici EU-a.

Nakon što je stekla uvid u stajališta javnosti s pomoću dvaju savjetovanja (od prosinca 2012. do ožujka 2013. i od lipnja do listopada 2015.), Komisija je 13. prosinca 2016. predložila reviziju uredbe o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti¹²⁷ kako bi se osiguralo da ta pravila i dalje budu prikladna svrsi, jasna i pravedna te da se njima pridonosi stvaranju dubljeg i pravednijeg europskog tržišta rada koje bolje funkcionira. Revizijom će se državama članicama omogućiti da uspješnije sprečavaju i suzbijaju prijevare ili zlouporabe, pri čemu se osigurava da sloboda kretanja radnika nije zbog toga otežana. Svrha je te inicijative olakšati građanima ostvarivanje prava na slobodu kretanja osiguravanjem učinkovite i djelotvorne koordinacije sustava socijalne sigurnosti.

Revizijom se ažuriraju koordinacijska pravila o naknadama za nezaposlenost, dugotrajnoj njezi, pristupu ekonomski neaktivnih građana socijalnim pravima na davanja i upućivanju radnika. Prema prijedlogu tražitelji zaposlenja mogu prenijeti svoje naknade za nezaposlenost u drugu državu članicu na najmanje šest mjeseci, umjesto trenutnog razdoblja od tri mjeseca. Time im se olakšava traženje posla te se pomaže u rješavanju nezaposlenosti i manjka odgovarajućih vještina diljem EU-a. To se novo pravilo kombinira s pojačanim mehanizmom suradnje kojim se podupire tražitelje zaposlenja u njihovoj potrazi, čime se povećava vjerojatnost njihove reintegracije u tržište rada.

Mjera 2.: Pomaganje mladim građanima EU-a u stjecanju vještina i ulasku na tržište rada razvijanjem kvalitativnog okvira za pripravnništvo

¹²⁷ Uredba (EZ) br. 883/2004 od 29. travnja 2004. o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti, SL L 166, 30.4.2004., str. 1–123 i Uredbe (EZ) br. 987/2009 od 16. rujna 2009. o utvrđivanju postupka provedbe Uredbe (EZ) br. 883/2004 o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti, SL L 284, 31.10.2009., str. 1 – 42; COM(2016) 815 final.

U ožujku 2014. Vijeće je, djelujući u skladu s prijedlogom Komisije, donijelo kvalitativni okvir za pripravništvo¹²⁸ kako bi se pripravnicima omogućilo da steknu visokokvalitetno radno iskustvo u sigurnim i pravednim uvjetima te da povećaju svoje izgleda za pronalaženje kvalitetnog radnog mjesta. Komisija se savjetovala sa širokim krugom dionika, uključujući mala poduzeća, kako bi osigurala da se Okvirom ne stvara ni previše pravila ni preveliko opterećenje. Okvirom se povećava transparentnost uvjeta pripravništva, npr. zahtjevom da se pripravništva temelje na pisanom sporazumu o pripravništvu. Komisija prati provedbu Okvira u svim državama članicama.

Usto, u cilju pružanja potpore mladim građanima EU-a koji stječu vještine i ulaze na tržište rada Komisija je pokrenula portal „Tvoj prvi posao preko EURES-a”. U početnoj se fazi portala „Tvoj prvi posao preko EURES-a” nastoji poboljšati prekogranična mobilnost za 5 000 osoba.¹²⁹ Taj će portal pomoći mladima iz Europskog gospodarskog područja u dobi od 18 do 35 godina u potrazi za poslom, pripravništvom ili naukovanjem u drugoj državi. Jednako tako, poslodavci mogu pronaći prikladne kandidate u drugoj državi članici EU-a za slobodna radna mjesta koja je teško popuniti.

Mjera 3.: Rad na rješenjima za uklanjanje prepreka s kojima su suočeni građani EU-a i članovi njihovih obitelji koji žive u državi članici EU-a koja nije njihova matična država s obzirom na osobne i boravišne isprave koje izdaju države članice

Potkraj 2015. Komisija je pokrenula sveobuhvatnu studiju o osobnim iskaznicama i boravišnim ispravama koje države članice izdaju svojim državljanima, mobilnim građanima EU-a i članovima njihovih obitelji koji žive na njihovu državnom području¹³⁰.

Komisija je 8. prosinca 2016. donijela Akcijski plan za sigurnost isprava kojim je utvrdila posebne mjere za poboljšanje sigurnosti putnih isprava, uključujući sigurnost nacionalnih osobnih iskaznica koje izdaju države članice te boravišnih isprava za građane EU-a koji žive u drugoj državi članici i za članove njihovih obitelji¹³¹.

Mjera 4.: Promicanje najbolje prakse oporezivanja u prekograničnim situacijama i osiguravanje pravilne primjene prava EU-a kako bi se europskim građanima koji se sele ili posluju preko granica olakšala primjena različitih poreznih propisa

U cilju utvrđivanja s kojim se poreznim problemima, ako ih ima, građani EU-a susreću prilikom selidbe ili poslovanja preko granica Komisija je pokrenula studije kojima se ispituju trenutačne prekogranične administrativne prakse država članica¹³² te jesu li, i u kojim razmjerima, porezni obveznici koji posluju preko granica suočeni s višim troškovima ispunjavanja poreznih obveza u odnosu na porezne obveznike koji posluju unutar jedne države članice¹³³. Osim toga, Komisija je imenovala stručnu skupinu iz privatnog sektora sa

¹²⁸ Preporuka Vijeća od 10. ožujka 2014. o kvalitativnom okviru za pripravništvo, SL C 88, 27.3.2014., str. 1–4.

¹²⁹ <http://euxtra.com/en/2012/05/22/your-first-eures-job/>.

¹³⁰ Studija kojom se podupire priprema procjene učinka inicijativa politike EU-a na boravišne i osobne isprave radi olakšavanja ostvarivanja prava na slobodu kretanja.

¹³¹ COM(2016) 790 final.

¹³² http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/publications/studies/study_cross_border_tx_obstacles_final_report.pdf.

¹³³ http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/publications/studies/study_compliance_cts_final_report.pdf.

zadatkom da razmotri probleme povezane s prekograničnim osobnim porezima i porezima na nasljedstvo te utvrdi moguća rješenja. Skupina je svoje nalaze objavila u dvama izvješćima¹³⁴. Kao glavne probleme u prekograničnim situacijama istaknula je dvostruko oporezivanje, administrativne složenosti koje proizlaze iz umiješanosti dvaju ili više poreznih tijela, poteškoće s dobivanjem zadovoljavajućih informacija od različitih uključenih poreznih tijela i diskriminaciju. Komisija može poduzimati i nastaviti će poduzimati pravne mjere radi rješavanja problema porezne diskriminacije. Promicat će pragmatične načine rješavanja tih problema, uključujući primjenom postojećih alata unutarnjeg tržišta za rješavanje problema, kao što je mreža SOLVIT, poticanjem šireg usvajanja najboljih prekograničnih praksi te poticanjem bolje suradnje između poreznih tijela i poreznih obveznika, osobito kako bi se osiguralo da porezni obveznici imaju prikladne informacije o svojim pravima i obvezama.

Mjera 5.: Uspostava „platforme za informacije o vozilima” kako bi se olakšalo priznavanje potvrda o obavljenom tehničkom pregledu, čime se olakšava i čini sigurnijim putovanje građana u drugu državu članicu EU-a

Direktiva 2014/45/EU o periodičnim tehničkim pregledima motornih vozila i njihovih priključnih vozila stupila je na snagu 3. travnja 2014.¹³⁵ U okviru „Paketa o tehničkoj ispravnosti vozila” donesene su dvije druge direktive: Direktiva 2014/46/EU o dokumentima za registraciju vozila, na temelju koje se podaci o registriranim vozilima trebaju čuvati u elektroničkim registrima, a dozvola se korištenja vozilom u cestovnom prometu kada vozilo predstavlja neposredan rizik za sigurnost na cestama suspendira, i Direktiva 2014/47/EU o pregledima tehničke ispravnosti na cesti gospodarskih vozila, kojom su uvedeni profili rizika prijevoznika, bolje su regulirani pregledi na cesti (pri čemu se isključuje diskriminacija na temelju državljanstva vozača ili države registracije vozila) te koja uključuje preglede na cesti povezane s osiguranjem tereta.

Mjera 6.: Olakšavanje mobilnosti unutar EU-a za osobe s invaliditetom podupiranjem (2014.) izrade uzajamno priznate iskaznice EU-a za osobe s invaliditetom kojom se osigurava jednak pristup određenim posebnim povlasticama unutar EU-a (uglavnom u području prijevoza, turizma, kulture i zabave).

Stopa je zaposlenosti među osobama s invaliditetom niska (trenutačno oko 48 %), a trećina ih živi u riziku od siromaštva. Isto tako, osobe s invaliditetom suočavaju se s praktičnim problemima prilikom putovanja u drugu državu članicu EU-a jer, na primjer, njihova invalidska kartica ili status nisu uvijek priznati. Komisija je stoga razradila projekt europske iskaznice za osobe s invaliditetom te poduprla uzajamno priznavanje invalidskog statusa. Akademska mreža europskih stručnjaka za invaliditet u namjenskoj je studiji (2010.) prikazala raznolikost povlastica dostupnih u državama članicama na temelju različitih kriterija prihvatljivosti.

U početnoj je fazi Komisija državama članicama na raspolaganje stavila 1,5 milijuna EUR te je 2015. uputila poziv na podnošenje projekata kojima se olakšava uspostava uzajamno

¹³⁴ http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/individuals/expert_group/index_en.htm.

¹³⁵ Direktiva 2014/45/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 3. travnja 2014. o periodičnim tehničkim pregledima motornih vozila i njihovih priključnih vozila te stavljanju izvan snage Direktive 2009/40/EZ, SL L 127, 29.4.2014., str. 51–128.

priznate europske iskaznice za osobe s invaliditetom i povezanih povlastica¹³⁶. Ona pruža i financijsku potporu za 15 država članica sudionica te je pokrenula različite faze projekta za iskaznicu. Za projekt se prijavilo i odabrano je osam zemalja: Belgija, Cipar, Estonija, Finska, Italija, Malta, Slovenija i Rumunjska. Projekti su započeli u veljači 2016. i trajat će 18 mjeseci.

Europska će iskaznica za osobe s invaliditetom imati zajednički dizajn, a njome će se osigurati jednak pristup određenim posebnim povlasticama, uglavnom u području kulture, zabave, sporta i prijevoza. Iskaznica će biti uzajamno priznata među državama članicama koje dobrovoljno sudjeluju u sustavu. Iskaznicom se ne mijenjaju nacionalni kriteriji prihvatljivosti ili nacionalna pravila. Države članice zadržavaju svoje diskrecijsko pravo da primjenom nacionalne definicije invaliditeta odlučuju tko ispunjava uvjete za iskaznicu te da utvrde postupak njezina izdavanja.

Mjera 7.: Predlaganje paketa pravnih instrumenata u cilju daljnjeg jačanja postupovnih prava građana ako su osumnjičeni ili optuženi u kaznenom postupku, uzimajući u obzir poseban položaj djece i ranjivih društvenih skupina

Komisija je 27. studenoga 2013. donijela paket od pet mjera u cilju daljnjeg jačanja postupovnih jamstava za građane u kaznenom postupku. Tri direktive koje je Komisija predložila donesene su 2016.

- Direktivom o pretpostavki nedužnosti utvrđeni su zajednički standardi tog načela i pravo na sudjelovanje u sudskom postupku¹³⁷.
- Direktivom o posebnim postupovnim jamstvima za djecu u kaznenim postupcima znatno će se poboljšati europski standardi u maloljetničkom pravosuđu¹³⁸.
- Direktivom o pravnoj pomoći osigurat će se da je pravo na pristup odvjetniku učinkovito i za one koji si ne mogu priuštiti odvjetnika, osobito u ranim fazama postupka kad osumnjičenike ispituje policija¹³⁹.

Provedba u državama članicama je u tijeku.

Komisija je donijela i dvije preporuke o posebnim jamstvima za ranjive osumnjičenike u kaznenim postupcima (2013/C 738/02) i o pravnoj pomoći u kaznenim postupcima (2013/C 378/03).

Mjera 8.: Revizija europskog postupka za sporove male vrijednosti da bi se olakšalo rješavanje sporova povezanih s kupovanjem u drugoj državi članici EU-a

¹³⁶ VP/2015/012 Poziv na podnošenje prijedloga za potporu nacionalnim projektima o uzajamno priznatoj europskoj iskaznici za osobe s invaliditetom i povezanim povlasticama. <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=629>.

¹³⁷ Direktiva (EU) 2016/343 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. ožujka 2016. o jačanju određenih vidova pretpostavke nedužnosti i prava na sudjelovanje na raspravi u kaznenom postupku, SL L 65, 11.3.2016., str. 1–11., koja je stupila na snagu 31. ožujka 2016.

¹³⁸ Direktiva (EU) 2016/800 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2016. o postupovnim jamstvima za djecu koja su osumnjičeni ili optuženi u kaznenim postupcima, SL L 132, 21.5.2016., str. 1–20., koja je stupila na snagu 10. lipnja 2016.

¹³⁹ Direktiva (EU) 2016/1919 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2016. o pravnoj pomoći za osumnjičenike i okrivljenike u kaznenom postupku i za tražene osobe u postupku na temelju europskog uhiđenog naloga, SL L 297, 4.11.2016., str. 1–8., koja je stupila na snagu 24. studenoga 2016.

Komisija je u studenome 2013. predložila poboljšanje europskog postupka za sporove male vrijednosti u cilju bolje zaštite i obavješćivanja građana EU-a koji i dalje nailaze na probleme prilikom kupnje na internetu.¹⁴⁰

Nova je Uredba donesena krajem 2015. i stupit će na snagu u srpnju 2017.¹⁴¹, a njome se primjena europskog postupka za sporove male vrijednosti proširuje na sporove u vrijednosti do 5 000 EUR. Te i druge promjene učinit će europski postupak za sporove male vrijednosti bržim i jeftinijim alatom za provođenje prava potrošača i za prekograničnu naplatu dugova.

Mjera 9.: Razvoj modela za internetski prikaz ključnih zahtjeva za pružanje jasnijih i lakše usporedivih informacija o digitalnim proizvodima te pokretanje ciljane kampanje diljem EU-a za podizanje razine osviještenosti o pravima potrošača

Svojom kampanjom za osviještenost o pravima potrošača¹⁴² Komisija je obavijestila građane o njihovim pravima na temelju prava EU-a o zaštiti potrošača te o dostupnosti dodatnih informacija, savjeta ili pomoći ako imaju pitanja ili problema (portal Vaša Europa¹⁴³, ECC-Net itd.). Kampanja je trajala od proljeća 2014. do ožujka 2016., a cilj joj je bio povećati opće znanje potrošača o potrošačkim pravima na čitavom području EU-a. Poseban je naglasak stavljen na Direktivu o pravima potrošača¹⁴⁴, Direktivu o nepoštenoj poslovnoj praksi¹⁴⁵, Direktivu o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima¹⁴⁶ i Direktivu o prodaji robe široke potrošnje i jamstvima¹⁴⁷.

Mjera 10.: Poduzimanje mjera kojima bi se lokalnim upravama na raspolaganje stavili alati potrebni za potpuno razumijevanje prava na slobodu kretanja građana EU-a

Komisija pokreće alat za elektroničko osposobljavanje u području prava na slobodu kretanja u EU-u. Taj će alat, koji je izrađen u suradnji s državama članicama, biti dostupan na svim jezicima EU-a. Njime će se osoblju koje radi sa strankama, osobito u lokalnim upravama, i koje ima ključnu ulogu u provođenju prava građana EU-a na slobodu kretanja, pomoći da bolje razumije prava i obveze povezane s pravima građana EU-a na slobodu kretanja te da time poboljša praktičnu primjenu pravila EU-a. Uslijed bolje primjene trebali bi se smanjiti problemi s kojima se susreću građani EU-a i njihove obitelji prilikom preseljenja u drugu državu članicu EU-a, a koji su povezani s njihovim pravima na boravište, pravima na naknade za socijalnu pomoć, diskriminacijom, pristupom obrazovanju itd.

¹⁴⁰ U rezultatima javnog savjetovanja o građanstvu EU-a iz 2012. istaknuto je da se jedan od četiri ispitanika susreo s problemima prilikom kupnje na internetu.

¹⁴¹ Uredba (EU) 2015/2421 Europskog Parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2015. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 861/2007 o uvođenju europskog postupka za sporove male vrijednosti i Uredbe (EZ) br. 1896/2006 o uvođenju postupka za europski platni nalog objavljena je u Službenom listu 24. prosinca 2015., SL L 341 od 24.12.2015., str. 1–13.

¹⁴² http://ec.europa.eu/justice/newsroom/consumer-marketing/events/140317_en.htm.

¹⁴³ http://europa.eu/youreurope/citizens/consumers/index_hr.htm.

¹⁴⁴ Direktiva 2011/83/EU od 25. listopada 2011. o pravima potrošača, SL L 304, 22.11.2011., str. 64–88.

¹⁴⁵ Direktiva 2005/29/EU od 11. svibnja 2005. o nepoštenoj poslovnoj praksi poslovnog subjekta u odnosu prema potrošaču na unutarnjem tržištu, SL L 149, 11.6.2005., str. 22–35.

¹⁴⁶ Direktiva 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima, SL L 95, 21.4.1993., str. 29–34.

¹⁴⁷ Direktiva 99/44/EZ od 25. svibnja 1999. o određenim aspektima prodaje robe široke potrošnje i o jamstvima za takvu robu, SL L 171, 7.7.1999., str. 12–16.

Lokalne uprave moći će steći i provjeriti svoje znanje o pravima i postupcima utvrđenima pravom EU-a o slobodi kretanja, uključujući Direktivu 2004/38/EZ. Države članice mogu dodati informacije o nacionalnom prenošenju i provedbi pravila koje smatraju relevantnima.

Mjera 11.: S pomoću praktičnih smjernica na središnjem web-mjestu Europa omogućiti građanima da jasnije i lakše saznaju kome se obratiti za zaštitu svojih prava

Komisija je na svojem središnjem web-mjestu Europa pokrenula internetski alat¹⁴⁸ kojim se građanima omogućuje da saznaju koji je servis najprimjereniji za pružanje pomoći u rješavanju njihova problema. Taj servis može biti na europskoj (službe EU-a za pomoć ili institucije EU-a), nacionalnoj ili lokalnoj razini¹⁴⁹.

Novim je alatom sada moguće odgovoriti na konkretne potrebe ili upite građana. Na primjer, građani mogu dobiti savjet o tome kako navesti javno tijelo u drugoj državi članici EU-a da poštuje njihova prava koja se temelje na EU-u, prava u području socijalne sigurnosti (uključujući obiteljske povlastice, hitnu zdravstvenu skrb, mirovine) i boravišna prava te o priznavanju stručnih kvalifikacija, registraciji vozila ili zamjeni vozačkih dozvola. Građani mogu dobiti i informacije o svojim potrošačkim pravima¹⁵⁰, o traženju pomoći ako su suočeni s diskriminacijom, o tome kako se žaliti u slučaju nepravednog postupanja tijela EU-a, kako prijaviti da nacionalne vlasti krše prava EU-a ili dobiti konzularnu pomoć kad se nalaze izvan EU-a u zemlji u kojoj njihova država nema diplomatsko predstavništvo¹⁵¹. Web-mjesto je 2015. imalo 11 079 posjetitelja, što je porast od 86,6 % u odnosu na prethodnu godinu.

Komisija već pruža pristupačne informacije na više jezika o pravima građana EU-a¹⁵² te nastoji olakšati pronalaženje informacija na svojim web-mjestima i pomoći građanima da bolje razumiju čime se bavi. Trenutačno radi na provedbi Programa digitalne transformacije¹⁵³ kojim se nastoji relevantne informacije predstaviti na pristupačan način.

Mjera 12. (1): Promicanje osviještenosti građana EU-a o pravima koja proizlaze iz građanstva EU-a, osobito biračkim pravima, objavom na Dan Europe u svibnju 2014. priručnika u kojemu su ta prava predstavljena jasnim i jednostavnim jezikom

Komisija je 2014. izdala priručnik „Jeste li znali? Ukratko o 10 prava u EU-u”¹⁵⁴ i novu ažuriranu verziju brošure „Vaša Europa, vaša prava” na svim službenim jezicima EU-a radi

¹⁴⁸ <http://ec.europa.eu/your-rights/help/individuals/>.

¹⁴⁹ Građani probleme mogu pokušati riješiti i djelotvornim mirenjem ili drugom alternativnom metodom rješavanja sporova. Direktiva o mirenju sadržava okvir EU-a kojim se građanima EU-a omogućuje da u potpunosti iskoriste mirenje kao sredstvo za rješavanje sporova, bilo da je riječ o sporu trgovačkopravne ili obiteljskopravne prirode (Direktiva 2008/52/EZ od 21. svibnja 2008. o nekim aspektima mirenja u građanskim i trgovačkim stvarima, SL L 136, 24.5.2008., str. 3–8.). Komisija je 2016. donijela izvješće o primjeni te Direktive (COM(2016) 542 final).

¹⁵⁰ Kupovanje robe/usluga u zemlji u kojoj građanin živi, kupovanje robe/usluga u drugoj državi članici EU-a, izvansudski žalbeni postupak koji uključuje banku, osiguravajuće društvo, investicijski fond itd., platni promet s inozemstvom unutar EU-a, izvansudski sporovi povezani s robom kupljenom na internetu.

¹⁵¹ U slučaju gubitka ili krađe putovnice, teške nesreće, bolesti ili smrti ili u slučaju nasilnog zločina, uhićenja ili pritvora te u slučaju potrebe za hitnom zaštitnom mjerom/repatrijacijom.

¹⁵² http://europa.eu/youreurope/citizens/index_hr.htm

¹⁵³ http://ec.europa.eu/ipg/basics/web_rationalisation/index_en.htm. Provedba programa bit će postupna i trajat će do kraja 2017.

¹⁵⁴ <https://bookshop.europa.eu/hr/jeste-li-znali--pbNA0414127/>

unapređenja znanja i osviještenosti građana o pravima koja im pripadaju kao građanima EU-a¹⁵⁵. Te su publikacije bile široko distribuirane, uključujući preko predstavništava Komisije i informacijskih centara Europe Direct. U njima se pristupačnim jezikom objašnjavaju neka od posebnih prava građana EU-a, kao npr. mogućnost vraćanja neispravne robe naručene na internetu, korištenja *roamingom* po niskim cijenama ili primanja naknade u slučaju otkazanog leta. Predstavljene su situacije iz stvarnog života, uključujući sudjelovanje na europskim i lokalnim izborima, građani koji izražavaju svoje stavove i oni koji ostvaruju prava na slobodu kretanja, na primanje potrebne zdravstvene skrbi u bilo kojoj državi članici EU-a te potrošačka prava i prava putnika. U publikacijama je objašnjeno i kako stupiti u kontakt s EU-om na vlastitom jeziku te dobiti informacije i pomoć u vezi s pravima koja se temelje na EU-u.

Mjera 12. (2): Predlaganje konstruktivnih načina da se građanima EU-a koji žive u drugoj državi članici omogući potpuno sudjelovanje u demokratskom životu EU-a uz zadržavanje prava glasovanja na nacionalnim izborima u matičnoj državi

Pet država članica (Danska, Irska, Cipar, Malta i Ujedinjena Kraljevina) trenutačno imaju propise u skladu s kojima građani mogu izgubiti glasačko pravo na nacionalnim izborima samo zato što su ostvarili pravo na slobodu kretanja u EU-u. Iako su na temelju Ugovora EU-a države članice ovlaštene utvrđivati tko može imati glasačko pravo na nacionalnim izborima, prakse oduzimanja glasačkog prava mogu negativno utjecati na prava EU-a o slobodi kretanja.

Komisija je 29. siječnja 2014. donijela Preporuku¹⁵⁶ kojom je pozvala predmetne države članice da svojim državljanima koji ostvaruju pravo na slobodu kretanja omoguće zadržavanje prava glasovanja na nacionalnim izborima ako pokazuju stalan interes za politički život svoje zemlje, uključujući i time što su se prijavili da ostanu na biračkom popisu. Komisija je tim državama članicama preporučila da svoje državljane pravodobno i na prikladan način obavijeste o uvjetima i praktičnim aranžmanima za zadržavanje glasačkog prava na nacionalnim izborima. Nastavlja pratiti situaciju u tim državama članicama.

Mjera 12. (3): Razmatranje načina za jačanje i razvoj europskoga javnog prostora

Komisija financira i sufinancira proizvodnju i širenje multimedijских (radio, TV, internet itd.) proizvoda europskim medijima – pri čemu u potpunosti poštuje uredničku neovisnost televizijskih i medijskih kuća – u partnerstvu s televizijskim kućama, kao što je Euronews, a sadržaj se proizvodi na nekoliko jezika. Ujedno proizvodi i emitira europske programske sadržaje na šest različitih jezika, a financira i časopise s tematikom koja se odnosi na EU.

¹⁵⁵ <https://bookshop.europa.eu/hr/va-a-europa-va-a-prava-pbKM3212120/>

¹⁵⁶ Rješavanje posljedica oduzimanja glasačkog prava građana Unije koji ostvaruju svoje pravo na slobode kretanja (COM(2014) 391 final).